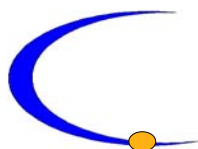

Közigazgatási ágazat

Szentmihályi Gergely

**A szakmaszerkezeti változásokat
meghatározó
tényezők**

2007

Tartalomjegyzék

I. Az ágazatsoport jellege és struktúrája.....	4
II.1. Az ágazat tevékenységszerkezete fő tevékenységcsoportok (alágazatok) szerint.....	11
II.1.1 Általános közigazgatás	16
II.1.1.1. Általános közigazgatás	16
II.1.1.2. Társadalmi szolgáltatások igazgatása.....	16
II.1.1.3. Üzleti élet szabályozása.....	16
II.1.1.4. Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás.....	17
II.1.2. Társadalmi közszolgáltatás.....	17
II.1.2.1. Külügyek	17
II.1.2.2. Igazságügy	18
II.1.2.3. Tűzvédelem	18
II.1.3. Kötelező társadalombiztosítás	18
II.1.4. Szennyvíz-, hulladékkezelés, szennyeződésmntesítés.....	18
II.1.4.1. Szennyvíz gyűjtése, kezelése.....	19
II.1.4.2. Hulladékgyűjtés, - kezelés	19
II.1.4.3. Szennyeződésmntesítés.....	20
II.1.5. Vállalkozói, szakmai érdekképviselő	20
II.1.5.1. Vállalkozói érdekképviselő	20
II.1.5.2. Szakmai érdekképviselő	20
II.1.6. Szakszervezeti tevékenység.....	21
II.1.7. Egyéb közösségi, társadalmi tevékenység.....	21
II.1.7.1. Egyházi tevékenység	21
II.1.7.2. Politikai tevékenység.....	21
II.1.7.3. Máshova nem sorolt egyéb közösségi, társadalmi tevékenység.....	22
II.2. Az ágazat jellemzői	23
II.2.1. Változások a közigazgatásban	23
II.2.2. A közszférában dolgozók létszámváltozásai a korábbi években.....	24
II.2.3. A helyi önkormányzatok jellemzői.....	25
Szociális szempontok	25
Szociális támogatások	27

II.2.4. Az önkormányzás alkotmányos alapelvei, önkormányzati jogok.....	28
A társulás feltételei és típusai.....	31
II.2.5. A helyi hatalomgyakorlás, a helyi önkormányzatok szervei.....	32
II.2.6. Az önkormányzatok gazdasági alapjai.....	33
Költségvetési pénzek.....	33
A központi források típusai:.....	33
A saját források típusai.....	34
II.2.7. Önkormányzati vagyon és vagyongazdálkodás.....	36
II.3. Az alkalmazott technológiák jellegzetességei.....	37
Az e-közigazgatás.....	37
A hazai közigazgatás számítógép-állománya.....	38
Az Európai Unió álláspontja a versenyképes közigazgatásról.....	39
III. Munkakörök, szakmák tartalma száma, arányai és változásának irányai.....	40
III.1 Foglalkozási szakmaszerkezet.....	40
III. 2. A munkakörök, szakmák tartalma és változása.....	42
II.2.1. Általános közigazgatás.....	42
III. 3. Interjúrészesletek önkormányzati vezetőkkel, tisztségviselőkkel, szakértőkkel.....	47
Képzés, továbbtanulás, tanulmányi szerződés.....	47
Pályakezdők, fiatalítás.....	48
Bérek.....	49
Átképzés.....	50
Létszámcsökkentés.....	51
Új kihívások, változó körülmények, fontosabbá váló területek.....	52
IV. Az ágazat megyei/regionális eloszlásnak jellemzői 2005-ben.....	55
IV.1. Az ágazat megyei eloszlásának jellemzői.....	55
IV.2. Az ágazat regionális eloszlásának jellemzői.....	60

I. Az ágazatcsoport jellege és struktúrája

Ez a nemzetgazdasági ág azokat a tevékenységeket foglalja magában, amelyek általában a közigazgatás feladatkörébe tartoznak. A teljes ágazat összesen 402 ezer embert foglalkoztat, 33 ezer szervezeti egységen belül. Ebbe az ágazatba eredetileg azok az egységek tartoznak, amelyek helyi vagy központi közigazgatási szervezethez tartoznak, biztosítva a társadalom közigazgatásának megfelelő működését. Ide tartoznak:

- a védelem, igazságszolgáltatás, rendőrség, külkapcsolatok stb.,
- az általános közigazgatás (pl. végrehajtói, törvényhozói, pénzügyi közigazgatás, a kormányzat minden szintjén),
- szociális és közgazdasági élet területén történő felügyelet, igazgatás,
- a kötelező társadalombiztosítás irányítása.

Az ágazat összesen 7 nagyobb aláágazatra bontható, ezek: az általános közigazgatás; a társadalmi közszolgáltatás; a kötelező társadalombiztosítás; a szennyvíz-, hulladékkezelés, szennyozódésmentesítés; a vállalkozói, szakmai érdekképviselő; a szakszervezeti tevékenység; egyéb közösségi, társadalmi tevékenység. A különféle rendvédelmi szervek (honvédség, rendőrség, határőrség) a társadalmi közszolgáltatások szakágazatához tartoznának, azonban megfelelő adatok hiányában ezeket nem elemezzük.

Az összesen 402 ezer főt foglalkoztató ágazaton belül a legnagyobb foglalkoztatotti létszámot az általános közigazgatás produkálja 166 ezer fővel (41,5%). A második a máshova nem sorolt egyéb, közösségi, társadalmi tevékenység 111 ezer fővel (27,5%); ezután jön a szennyvíz-, hulladékkezelés, településtisztasági szolgáltatás több, mint 23 ezer fővel (5,7%), a közigazgatást kiegészítő szolgáltatás 22 ezer fővel (5,5%); az üzleti élet szabályozása, illetve az igazságügy 16 ezer-16 ezer fővel (4-4%); a kötelező társadalombiztosítás 11 ezer (2,7%); a tűzvédelem 7000 (1,7%); a társadalmi szolgáltatások igazgatása 6700 (1,6%); az egyházi tevékenység 6200 (1,5%); a szakszervezeti tevékenység 5700 fővel (1,4%). A szakmai érdekképviselő; a politikai tevékenység; a vállalkozói, munkáltatói érdekképviselő és a külügyek egyenként nem érik el a teljes ágazati foglalkoztatotti létszám 1%-át, együttesen pedig a 2,1%-ot.

Az ágazat szervezeti és foglalkoztatottjai 2005-ben						
Vállalati kategóriák létszám szerinti bontásban	1-9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 249 fő	250 fő és felette	Összesen
szervezetek/telephelyek száma	29 454	1 212	1 190	1 109	172	33 137
szervezetek/telephelyek számának százalékos megoszlása	89,00%	3,60%	3,60%	3,30%	0,50%	100%
Foglalkoztatottak száma	128 565	17 574	41 055	114 672	100 115	401 981
Foglalkoztatottak számának százalékos megoszlása	32%	4,50%	10,00%	28,50%	25,00%	100%

Jól látható, hogy más ágazatokkal összehasonlítva a szervezeti létszám jelentős része, összességében 89%-a, a mikro (1-9 fő) kategóriában van, és a szervezetek túlnyomó többsége csak néhány főt foglalkoztat. Különösen igaz ez például a szakmai érdekképviselőkre és a politikai tevékenységekre ahol ez az arány eléri a 98%-ot, vagy a vállalkozói, munkáltatói érdekképviselőkre, egyházi tevékenységekre, illetve a szakszervezeti tevékenységekre: itt 97% ez az arányszám. Míg a minden szempontból legjelentősebb tárgyaló ágazat esetében, az általános közigazgatásnál ez csupán 40%. A foglalkoztatotti létszám több, mint felét ugyanakkor az 50 fő feletti létszámmal dolgozó szervezetek adják. (A tűzvédelem esetében az alágazati foglalkoztatotti létszám 99%-át!)

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatás, érdekvédelem telephelyeinek száma alágazatonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint																		
	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen	
Általános közigazgatás	94	99	282	1 139	865	853	452	148	59	27	28	43	18	6		1	4 114	12,4
Társadalmi szolgáltatások igazgatása	6	2	4	3	2	14	22	18	6	2		2					81	0,2
Üzleti élet szabályozása	21	5	10	50	2	19	34	17	25	9	3	8	1				204	0,6
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	3	1	7	61	37	38	35	12	5	8	3	5	7	1	1		224	0,7
Külgügyek						1		2						1			4	0,0
Igazságügy						1	9	8	3	6	6	12	4		1		50	0,2
Közbiztonság, közrend	1		1	1													3	0,0
Tűzvédelem			3			22	46	9	2					1			83	0,3
Kötelező társadalombiztosítás				20			13	22	1	1	1	1	2	1	1		63	0,2
Szennyvíz-, hulladékkezelés	586	208	176	280	141	135	49	17	9		1	4	1		1		1 608	4,9
Vállalkozói, munkáltatói érdekképviselő	188	11	7	151	6	6											369	1,1
Szakmai érdekképviselő	167	25	25	597	7	6			1								828	2,5
Szakszervezeti tevékenység	170	36	35	942	21	13											1 217	3,7
Egyházi tevékenység	448	119	70	783	23	13	6	1	1								1 464	4,4
Politikai tevékenység	17	9	6	303	3	1	1										340	1,0
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	2 060	175	157	19 893	105	68	20	2	1			1	6				22 488	67,9
összesen:	3 761	690	783	24 223	1 212	1 190	687	256	113	53	42	76	39	10	4	1	33 140	100

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatás, érdekvédelem telephelyeinek megoszlása alágazonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint																		
	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen	
Általános közigazgatás	2,3	2,4	6,9	27,7	21,0	20,7	11,0	3,6	1,4	0,7	0,7	1,0	0,4	0,1		0,0	100	4 114
Társadalmi szolgáltatások igazgatása	7,4	2,5	4,9	3,7	2,5	17,3	27,2	22,2	7,4	2,5		2,5					100	81
Üzleti élet szabályozása	10,3	2,5	4,9	24,5	1,0	9,3	16,7	8,3	12,3	4,4	1,5	3,9	0,5				100	204
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	1,3	0,4	3,1	27,2	16,5	17,0	15,6	5,4	2,2	3,6	1,3	2,2	3,1	0,4	0,4		100	224
Külfügek						25,0		50,0						25,0			100	4
Igazságügy						2,0	18,0	16,0	6,0	12,0	12,0	24,0	8,0		2,0		100	50
Közbiztonság, közrend	33,3		33,3	33,3													100	3
Tűzvédelem			3,6			26,5	55,4	10,8	2,4					1,2			100	83
Kötelező társadalombiztosítás				31,7			20,6	34,9	1,6	1,6	1,6	1,6	3,2	1,6	1,6		100	63
Szennyvíz-, hulladékkezelés	36,4	12,9	10,9	17,4	8,8	8,4	3,0	1,1	0,6		0,1	0,2	0,1		0,1		100	1 608
Vállalkozói, munkáltatói érdekvédelem	50,9	3,0	1,9	40,9	1,6	1,6											100	369
Szakmai érdekvédelem	20,2	3,0	3,0	72,1	0,8	0,7			0,1								100	828
Szakszervezeti tevékenység	14,0	3,0	2,9	77,4	1,7	1,1											100	1 217
Egyházi tevékenység	30,6	8,1	4,8	53,5	1,6	0,9	0,4	0,1	0,1								100	1 464
Politikai tevékenység	5,0	2,6	1,8	89,1	0,9	0,3	0,3										100	340
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	9,2	0,8	0,7	88,5	0,5	0,3	0,1	0,0	0,0			0,0	0,0				100	22 488
összesen:	10,1	1,5	1,9	75,9	3,4	3,3	2,0	0,8	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	100	33 140

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatásban, érdekvédelemben foglalkoztatottak száma alágazatonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint																		
	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen	
Általános közigazgatás	71	198	987	7 585	12 543	29 429	33 674	18 426	10 296	6 062	7 686	17 179	13 491	8 997		0	166 621	41,4
Társadalmi szolgáltatások igazgatása	5	4	14	15	29	483	1 639	2 241	1 047	449		799					6 724	1,7
Üzleti élet szabályozása	16	10	35	268	29	656	2 533	2 117	4 363	2 021	824	3 196	750				16 815	4,2
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	2	2	25	341	537	1 311	2 608	1 494	873	1 796	824	1 998	5 247	1 500	3 500		22 054	5,5
Külügyek						35		249						1 500			1 783	0,4
Igazságügy						35	671	996	524	1 347	1 647	4 794	2 998		3 500		16 510	4,1
Közbiztonság, közrend	1		4	7													11	0,0
Tűzvédelem			11			759	3 427	1 121	349					1 500			7 166	1,8
Kötelező társadalombiztosítás				98			969	2 739	175	225	275	400	1 499	1 500	3 500		11 377	2,8
Szennyvíz-, hulladékkezelés	440	416	616	1 775	2 045	4 658	3 651	2 117	1 571		275	1 598	750		3 500		23 408	5,8
Vállalkozói, munkáltatói érdekképviselő	141	22	25	755	87	207											1 236	0,3
Szakmai érdekképviselő	125	50	88	2 938	102	207			175								3 684	0,9
Szakszervezeti tevékenység	128	72	123	4 658	305	449											5 733	1,4
Egyházi tevékenység	336	238	245	3 927	334	449	447	125	175								6 274	1,6
Politikai tevékenység	13	18	21	1 495	44	35	75										1 699	0,4
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	1 545	350	550	97 774	1 523	2 346	1 490	249	175			400	4 497				110 897	27,6
összesen:	2 821	1 380	2 741	121635	17 574	41 055	51 182	31 872	19 719	11 899	11 529	30 362	29 231	14 995	13 998	0	401 990	100

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatásban, érdekvédelemben foglalkoztatottak megoszlása alágazonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint																		
	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen	
Általános közigazgatás	0,0	0,1	0,6	4,6	7,5	17,7	20,2	11,1	6,2	3,6	4,6	10,3	8,1	5,4		0,0	100	166 621
Társadalmi szolgáltatások igazgatása	0,1	0,1	0,2	0,2	0,4	7,2	24,4	33,3	15,6	6,7		11,9					100	6 724
Üzleti élet szabályozása	0,1	0,1	0,2	1,6	0,2	3,9	15,1	12,6	25,9	12,0	4,9	19,0	4,5				100	16 815
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	0,0	0,0	0,1	1,5	2,4	5,9	11,8	6,8	4,0	8,1	3,7	9,1	23,8	6,8	15,9		100	22 054
Külfüggők						1,9		14,0						84,1			100	1 783
Igazságügy						0,2	4,1	6,0	3,2	8,2	10,0	29,0	18,2		21,2		100	16 510
Közbiztonság, közrend	6,7		31,1	62,2													100	11
Tűzvédelem			0,1			10,6	47,8	15,6	4,9					20,9			100	7 166
Kötelező társadalombiztosítás				0,9			8,5	24,1	1,5	2,0	2,4	3,5	13,2	13,2	30,8		100	11 377
Szennyvíz-, hulladékkezelés	1,9	1,8	2,6	7,6	8,7	19,9	15,6	9,0	6,7		1,2	6,8	3,2		15,0		100	23 408
Vállalkozói, munkáltatói érdekképviselő	11,4	1,8	2,0	61,0	7,0	16,7											100	1 236
Szakmai érdekképviselő	3,4	1,4	2,4	79,8	2,8	5,6			4,7								100	3 684
Szakszervezeti tevékenység	2,2	1,3	2,1	81,2	5,3	7,8											100	5 733
Egyházi tevékenység	5,4	3,8	3,9	62,6	5,3	7,1	7,1	2,0	2,8								100	6 274
Politikai tevékenység	0,8	1,1	1,2	88,0	2,6	2,0	4,4										100	1 699
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	1,4	0,3	0,5	88,2	1,4	2,1	1,3	0,2	0,2			0,4	4,1				100	110 897
összesen:	0,6	0,3	0,6	31,7	4,1	9,6	12,6	7,9	4,8	3,1	3,0	7,6	7,5	4,0	2,8	0,0	100	401 990

Az ágazat több, mint 33 ezer telephellyel, szervezeti egységgel számolhatunk. Ezek mintegy háromnegyede 5 – 9 fős szervezet, további tizedük pedig 1 fős. Az egy – két fővel működő szervezetek magas aránya az egyházi, munkáltatói érdekképviseleti, a közbiztonsági tevékenységeket ellátó szervezetekre, jellemző, de a hulladékkezelésben érdekelt szervezetek harmada is 1 fős egységként működik. Az 5 – 9 fős szervezeti méretkategória a politikai és egyéb közösségi tevékenységet folytatókra jellemző. Ezekben az alágazatokban szervezetek kilenczede 5 és 9 fő közötti létszámmal működik.

A legnagyobb szervezet az APEH, ez a közigazgatás egyetlen 5000 főnél több embert foglalkoztató szervezete. A foglalkoztatottak számát a megyei szervezetek között jelenítjük meg. A foglalkoztatottak létszámát tekintve is megállapítható, hogy az 5 – 9 fős szervezetek foglalkoztató ereje jelentős. Ilyen méretű szervezet keretében dolgozik a közigazgatásban foglalkoztatottak harmada. A politikai és egyéb közösségi tevékenységet folytató szervezetek mellett a szakszervezeti tevékenységgel, a szakmai érdekképviselettel, közbiztonsággal és munkáltatói érdekképviselettel foglalkozókról mondható el, hogy döntő többségükben 5 – 9 fős szervezetek alkalmazottjai, vezetői. A közigazgatásban dolgozók tizede 20 – 49 fős szervezetnél dolgozik. Ilyen, közepes méretű szervezet keretében foglalkoztatják az általános igazgatásban dolgozók hatodát, a hulladékkezeléssel foglalkozók ötödét.

II.1. Az ágazat tevékenységszerkezete fő tevékenységcsoportok (alágazatok) szerint

Az ágazatcsoportba sorolt szervezetek nagyon heterogén tevékenységeket végeznek. Az ágazatba sorolt tevékenységeket tartalmi hasonlóságuk alapján tehát hét fő tevékenységcsoportba sorolhatjuk. Maga a struktúra meglehetősen bonyolult szerkezetű.

Az ágazat szervezeteinek kétharmada, több, mint 22 ezer szervezet közösségi, társadalmi tevékenységgel foglalkozik. Lényegesen kevesebb, de még mindig jelentősnek mondható az általános közigazgatással a politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenységgel foglalkozó egységek aránya. Ezekben az alágazatokban találjuk meg egyenként az ágazat szervezeteinek nyolcadát. Rendkívül alacsony arányban jelennek meg a közigazgatás szervezetei között a kötelező társadalombiztosítással, társadalmi szolgáltatással, a közbiztonsággal, közrenddel, a közigazgatást kiegészítő szolgáltatással, külügyekkel, igazságüggyel, valamint a tűzvédelemmel foglalkozó szervezetek. Ezeknek az alágazatoknak az a közigazgatási telephelyek közötti együttes aránya alig haladja meg a 2 százalékot. Az ide tartozó szervezetek azonban jellemzően nagyobb létszámúak, mint az ágazat többi szervezete, ezért foglalkoztató erejük meghaladja a szervezetek között tapasztalható arányaikat.

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatás telephelyeinek száma alágazatonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint

	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen	
Általános közigazgatás	94	99	282	1 139	865	853	452	148	59	27	28	43	18	6		1	4 114	12,4
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolg-ok ig.	6	2	4	23	2	14	35	40	7	3	1	3	2	1	1		144	0,4
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	22	5	11	51	2	19	34	17	25	9	3	8	1				207	0,6
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	3	1	7	61	37	38	35	12	5	8	3	5	7	1	1		224	0,7
Kültügyek, igazságügy						2	9	10	3	6	6	12	4	1	1		54	0,2
Tűzvédelem			3			22	46	9	2					1			83	0,3
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	990	200	143	2 776	60	39	7	1	2								4 218	12,7
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	2 060	175	157	19 893	105	68	20	2	1			1	6				22 488	67,9
Szennyvíz-, hulladékkezelés	586	208	176	280	141	135	49	17	9		1	4	1		1		1 608	4,9
összesen:	3 761	690	783	24 223	1 212	1 190	687	256	113	53	42	76	39	10	4	1	33 140	100

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatás telephelyeinek megoszlása alágazatonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint																		
	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen	
Általános közigazgatás	2,3	2,4	6,9	27,7	21,0	20,7	11,0	3,6	1,4	0,7	0,7	1,0	0,4	0,1		0,0	100	4 114
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolg-ok ig.	4,2	1,4	2,8	16,0	1,4	9,7	24,3	27,8	4,9	2,1	0,7	2,1	1,4	0,7	0,7		100	144
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	10,6	2,4	5,3	24,6	1,0	9,2	16,4	8,2	12,1	4,3	1,4	3,9	0,5				100	207
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	1,3	0,4	3,1	27,2	16,5	17,0	15,6	5,4	2,2	3,6	1,3	2,2	3,1	0,4	0,4		100	224
Külfüggék, igazságügy						3,7	16,7	18,5	5,6	11,1	11,1	22,2	7,4	1,9	1,9		100	54
Tűzvédelem			3,6			26,5	55,4	10,8	2,4					1,2			100	83
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	23,5	4,7	3,4	65,8	1,4	0,9	0,2	0,0	0,0								100	4 218
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	9,2	0,8	0,7	88,5	0,5	0,3	0,1	0,0	0,0			0,0	0,0				100	22 488
Szennyvíz-, hulladékkezelés	36,4	12,9	10,9	17,4	8,8	8,4	3,0	1,1	0,6		0,1	0,2	0,1		0,1		100	1 608
összesen:	11,3	2,1	2,4	73,1	3,7	3,6	2,1	0,8	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	100	33 140

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatásban foglalkoztatottak száma alágazonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint																			
	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen		
Általános közigazgatás	71	198	987	7 585	12 543	29 429	33 674	18 426	10 296	6 062	7 686	17 179	13 491	8 997		0	166 621	41,4	
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolg-ok ig.	5	4	14	113	29	483	2 608	4 980	1 222	674	275	1 199	1 499	1 500	3 500			18 101	4,5
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	17	10	39	275	29	656	2 533	2 117	4 363	2 021	824	3 196	750					16 826	4,2
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	2	2	25	341	537	1 311	2 608	1 494	873	1 796	824	1 998	5 247	1 500	3 500			22 054	5,5
Külügyek, igazságügy						69	671	1 245	524	1 347	1 647	4 794	2 998	1 500	3 500			18 293	4,6
Tűzvédelem			11			759	3 427	1 121	349					1 500				7 166	1,8
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	743	400	501	13 772	870	1 346	522	125	349									18 626	4,6
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	1 545	350	550	97 774	1 523	2 346	1 490	249	175			400	4 497					110 897	27,6
Szennyvíz-, hulladékkezelés	440	416	616	1 775	2 045	4 658	3 651	2 117	1 571		275	1 598	750		3 500			23 408	5,8
összesen:	2 821	1 380	2 741	121635	17 574	41 055	51 182	31 872	19 719	11 899	11 529	30 362	29 231	14 995	13 998	0	401 990	100	

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A közigazgatásban foglalkoztatottak megoszlása alágazonként a telephelyi foglalkoztatottak létszáma szerint

	1 fő	2 fő	3 - 4 fő	5 - 9 fő	10 - 19 fő	20 - 49 fő	50 - 99 fő	100 - 149 fő	150 - 199 fő	200 - 249 fő	250 - 299 fő	300 - 499 fő	500 - 999 fő	1000 - 1999 fő	2000 - 4999 fő	5000 főtől	Összesen	
Általános közigazgatás	0,0	0,1	0,6	4,6	7,5	17,7	20,2	11,1	6,2	3,6	4,6	10,3	8,1	5,4		0,0	100	166 621
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolg-ok ig.	0,0	0,0	0,1	0,6	0,2	2,7	14,4	27,5	6,7	3,7	1,5	6,6	8,3	8,3	19,3		100	18 101
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	0,1	0,1	0,2	1,6	0,2	3,9	15,1	12,6	25,9	12,0	4,9	19,0	4,5				100	16 826
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	0,0	0,0	0,1	1,5	2,4	5,9	11,8	6,8	4,0	8,1	3,7	9,1	23,8	6,8	15,9		100	22 054
Külügyek, igazságügy						0,4	3,7	6,8	2,9	7,4	9,0	26,2	16,4	8,2	19,1		100	18 293
Tűzvédelem			0,1			10,6	47,8	15,6	4,9					20,9			100	7 166
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	4,0	2,1	2,7	73,9	4,7	7,2	2,8	0,7	1,9								100	18 626
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	1,4	0,3	0,5	88,2	1,4	2,1	1,3	0,2	0,2			0,4	4,1				100	110 897
Szennyvíz-, hulladékkezelés	1,9	1,8	2,6	7,6	8,7	19,9	15,6	9,0	6,7		1,2	6,8	3,2		15,0		100	23 408
összesen:	0,7	0,3	0,7	30,3	4,4	10,2	12,7	7,9	4,9	3,0	2,9	7,6	7,3	3,7	3,5	0,0	100	401 990

II.1.1 Általános közigazgatás

II.1.1.1. Általános közigazgatás

Ehhez a szakágazathoz tartozik a szorosabb értelemben vett általános közigazgatás, azaz:

- a központi és helyi közigazgatási, államhatalmi szervek jogalkotói, végrehajtói tevékenysége,
- a pénzügyi igazgatás és ellenőrzés, többek között:
 - adórendszer működtetése,
 - adók/illetékek, jövedékek beszedése és törvényességi nyomozás,
 - vámigazgatás,
- a költségvetés végrehajtása, az államháztartás és az államadósság kezelése: államháztartási bevételek és kiadások előírása és beszedése, a kifizetések lebonyolítása és ellenőrzése,
- az átfogó gazdasági és társadalmi tervezés, valamint az államigazgatás különböző szintjein a statisztikai és szociológiai szolgáltatások igazgatása és működtetése.

II.1.1.2. Társadalmi szolgáltatások igazgatása

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- az állampolgárok személyes jólétének növelését célzó állami tevékenység igazgatása: az egészségügy, oktatás, kultúra, sport, szabadidős tevékenység, környezetvédelem, lakásszolgáltatás, szociális ellátás stb. területén. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy Nem ebbe a szakágazatba tartozik: a kötelező társadalombiztosítás, az oktatási tevékenység, az egészségügyi ellátás, a szennyvíz- és hulladékkezelés, szennyeződésmentesítés, a köztisztasági szolgáltatás, a könyvtári, levéltári, múzeumi és egyéb kulturális tevékenység, a sport- és egyéb szabadidős tevékenység.

II.1.1.3. Üzleti élet szabályozása

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a gazdaság különböző területeinek igazgatása és szabályozása: pl. mezőgazdaság, földhasználat, energia- és bányászati források, infrastruktúra, szállítás, vendéglátás és idegenforgalom

- az általános munkaügyi igazgatás,
- a regionális területfejlesztési politika megvalósítása.

II.1.1.4. Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a közigazgatási szervezetek humánerő-gazdálkodásával kapcsolatos és egyéb általános szolgáltatás,
 - humánerő-gazdálkodás közös irányítása és működtetése, beleértve a speciális területet is,
 - felvételi, előléptetési, minősítési eljárás, munkaköri leírás, értékelési és besorolási elv kidolgozása, végrehajtása,
- a működést, fenntartást szolgáló közös tevékenység és azok igazgatása:
 - központi készletezés, közbeszerzés,
 - közigazgatási szervezetek tulajdonában, illetve használatában lévő építmények kezelése,
 - működést segítő, speciális funkcióhoz nem kötött, egyéb közös szolgáltatás.

II.1.2. Társadalmi közszolgáltatás

II.1.2.1. Külügyek

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a külügyminisztérium, a külföldön vagy a nemzetközi szervezetek irodáinál működő diplomáciai és konzuli képviseletek igazgatása és működtetése,
- az országhatáron kívüli tájékoztatási és kulturális szolgáltatás igazgatása, támogatása,
- a más országok segélyezése nemzetközi szervezeteken keresztül vagy közvetlenül,
- a katonai segítségnyújtás más országoknak,
- a külkereskedelem, a nemzetközi pénzügyi kapcsolat és a nemzetközi műszaki együttműködés igazgatása,
- a nemzetközi humanitárius segítségnyújtás, többek közt a nemzetközi menekültügyi programokban való részvétel, az éhínség sújtotta térségek segélyezése.

II.1.2.2. Igazságügy

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a közigazgatási, a polgári és büntetőbíróóságok, ügyészségek és az igazságszolgáltatási rendszer más területeinek igazgatása és működtetése,
- a börtönigazgatás és javítóintézeti szolgáltatás,
- a büntettek társadalmi beilleszkedését segítő közigazgatási tevékenységek.

II.1.2.3. Tűzvédelem

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a tűzoltási és tűzmelegelőzési tevékenység:
 - hivatásos és az államháztartásból fenntartott önkéntes tűzoltóságok tevékenysége és igazgatása,
 - a tűzoltás és tűzmelegelőzés,
 - emberek és állatok mentése,
 - segítségnyújtás békeidőben bekövetkező katasztrófákban, árvizek, közúti balesetek stb. alkalmával,
- a tűzoltóhajó-szolgáltatás.

II.1.3. Kötelező társadalombiztosítás

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a kötelező társadalombiztosítás igazgatása:
 - betegségi és anyasági, baleseti és munkanélküliségi biztosítás,
 - nyugdíjbiztosítás, beleértve az öregségi- és rokkantságyudj-biztosítást.

II.1.4. Szennyvíz-, hulladékkezelés, szennyeződésmenítés

Ebbe az ágazatba tartozik a háztartási és ipari hulladékok gyűjtése és olyan kezelése, amelynek célja az ártalmatlanítás (nem a további feldolgozóipari felhasználás), eredménye kis értékű, illetve értéket nem képviselő; valamint az egyéb tevékenységek mint pl. utcakarítás, hóeltakarítás, stb.

II.1.4.1. Szennyvíz gyűjtése, kezelése

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- az emberi tevékenység során keletkezett szennyvíz, valamint az esővíz csatornahálózaton keresztüli gyűjtése és szállítása; szennyvíz tartályokon át, valamint egyéb módon (szippantós autó stb.) történő szállítása és mindezek kezelése,
- a szennyvíz kezelése fizikai, kémiai és biológiai eljárásokkal, mint pl. hígítás, szűrés, üleptetés stb.,
- a szennyvízcsatorna tisztítása, fenntartása,
- az emésztőgödör, szikkasztó, lefolyó és szennyvízakna tisztítása, ürítése, mozgó-vécé ürítése, tisztítása,
- az ipari és uszodai szennyvizek kezelése.

II.1.4.2. Hulladékgyűjtés, - kezelés

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a háztartásoknál és gazdasági szervezeteknél képződő háztartási és hasonló hulladék összegyűjtése és szállítása kukákkal, konténerekkel együttesen stb.,
- a veszélyes hulladékok, használt elem, főzésből származó olaj és zsír stb. összegyűjtése, szállítása együttesen,
- a szállításból vagy garázsokból származó használt olaj összegyűjtése, szállítása együttesen,
- az építési és bontási hulladék összegyűjtése, szállítása együttesen,
- a hulladékgyűjtési telepek működtetése,
- a hulladék ártalmatlanítása égetéssel vagy egyéb módon:
 - hulladék földfelszíni elhelyezése vagy vízbe engedése, illetve elásása, eltemetése,
 - kórházakból származó, átmenetileg radioaktív hulladék kezelése és ártalmatlanítása,
 - hulladék ártalmatlanítási, illetve kompasztanyag-készítési célzatú kezelése komposztálással,
- a mérgező, élő vagy elhullott állatok és más fertőzött hulladék kezelése és ártalmatlanítása,
- a használt termékek elszállítása, amelyek alkotórészeit kezelik, ártalmatlanítják, pl. hűtőszekrény.

II.1.4.3. Szennyeződésmérsítés

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- a talajnak, felszín alatti víznek a szennyezés helyén vagy máshol történő szennyeződésmérsítése mechanikai, kémiai vagy biológiai módszerrel,
- a felszíni víz tisztítása, szennyeződés eltávolítása véletlenül bekövetkezett szennyezés esetén, pl. szennyező anyagok összegyűjtésével vagy vegyi anyagok használatával,
- az olajjal szennyezett föld, felszíni víz, óceán és tenger megtisztítása, beleértve a part közeli vizeket,
- a közterületi hulladéktárolók ürítése,
- az utcák, terek, átjárók, piacok, parkok stb. seprése, locsolása
- a hó-, és jégeltakarítás autópályákról, repülőtéri kifutókról stb., beleértve a sózást, homokszórást,
- a bányák és hasonló helyek tisztítása (robbantással is),
- az egyéb speciális szennyeződést megakadályozó tevékenységek,
- a mozgó vécék bérbe adása.

II.1.5. Vállalkozói, szakmai érdekképviselet

II.1.5.1. Vállalkozói érdekképviselet

Ebbe a szakágazatba tartozik: az olyan szervezetek tevékenysége, amelyek tagjai érdekének középpontjában a gazdasági szervezetek, különösen az üzleti élet, a kereskedelem - beleértve a mezőgazdaságot - részterületeinek fejlesztése és felvirágoztatása áll, továbbá az üzleti jellegtől függetlenül egy bizonyos földrajzi terület vagy politikai egység gazdasági növekedéséhez, jólétéhez kötődik. Ide tartozik az ilyen egyesületek szövetségeinek tevékenysége is. A főbb nyújtott szolgáltatások: az információk terjesztése, (érdek)képviselet a kormányzati hivatalok előtt, a PR (public relation)-tevékenység és a munkavállalói képviselet: kereskedelmi kamarák, ipartestületek és hasonló szervezetek tevékenységei.

II.1.5.2. Szakmai érdekképviselet

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- az olyan szervezetek tevékenysége, amelyek tagjai érdekének középpontjában főként egy meghatározott tudományág vagy egy meghatározott szakma gyakorlása, illetve

valamilyen műszaki terület áll. Ide tartoznak a tudományos, akadémiai és kulturális tevékenységet folytató szakemberek, mint például írók, festők, különböző, előadóművészek, újságírók stb. egyesületeinek, kamaráinak közösségi, érdekképviselői tevékenysége. A főbb nyújtott szolgáltatások: információk terjesztése, a szakmai gyakorlati követelmények felállítása és ellenőrzése, (érdek)képviselő a kormányzati hivatalok előtt és a PR (public relation)-tevékenység,

- a diákegyesületi tevékenység.

II.1.6. Szakszervezeti tevékenység

- Ebbe a szakágazatba tartozik az olyan egyesületek tevékenysége, amelyek nagyrészt munkavállaló tagjaik képviselőiben és érdekében, a keresettel és a munkahelyi körülményekkel kapcsolatos nézeteket a szervezet keretében összehangolt akcióként képviseli. Ide tartoznak az egyes üzemi szakszervezeti, a kapcsolódó ágazati, kereskedelmi, területi, szervezeti vagy a más kritérium alapján csatlakozott, szerveződött szakszervezetekből álló szakszervezeti szövetségi tevékenységek is.

II.1.7. Egyéb közösségi, társadalmi tevékenység

II.1.7.1. Egyházi tevékenység

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- az egyházi és vallási tevékenység,
- a kolostorok és zárdák tevékenysége,
- az egyházi temetkezési szertartás lebonyolítása.

II.1.7.2. Politikai tevékenység

- Ebbe a szakágazatba tartozik a politikai szervezetek és az azokhoz kapcsolódó kiegészítő szervezetek, mint például politikai pártok ifjúsági szervezeteinek politikai tevékenysége. Ezek a szervezetek leginkább a kormány döntéseinek befolyásolására, a párt tagjainak vagy szimpatizánsainak politikai pozícióba való helyezésére törekednek, de az információk terjesztése, a PR (public relation)-tevékenység, a pénzforrások szerzése stb. szintén tevékenységük részét képezi.

II.1.7.3. Máshova nem sorolt egyéb közösségi, társadalmi tevékenység

Ebbe a szakágazatba tartozik:

- az olyan szervezetek tevékenysége, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül politikai pártokhoz, céljuk a köz szolgálat, közösségi ügyek, társadalmi célok támogatása, tevékenységük a közkiadások ellenőrzésére, politikai befolyásra, pénzforrások gyűjtésére stb. irányul:
 - állampolgári kezdeményezések és tiltakozó mozgalmak,
 - környezetvédelmi és ökológiai mozgalmak,
 - máshova nem sorolt közösségi, képzési lehetőségek támogatása,
 - speciális csoportok, mint például etnikai és kisebbségi csoportok helyzetének javítása, védelme,
 - hazafias célú egyesületek, beleértve a háborús veteránok egyesületeit,
- a speciális érdeklődésű csoportok egyesületei, mint turistaegyesületek és autóklubok, fogyasztói egyesületek,
- a társasági ismeretségi körök, egyesületek, baráti körök, stb.,
- az ifjúsági szervezetek, diákegyesületek, klubok és testvériségi közösségek stb.
- a kulturális, szabadidős vagy hobbi egyesületek (a sport és játék kivételével), pl. költészeti, irodalmi és könyvklubok, történelmi, kertészeti, film- és fotó-, zenei és művészeti, kézműves, a gyűjtő pl. bélyeggyűjtő klubok, társadalmi klubok, karneválklubok stb.,
- az állatvédő egyesületek.

II.2. Az ágazat jellemzői

Mivel a legmeghatározóbb és a legtöbb embert foglalkoztató, minden szempontból kiemelt szakágazat az egész ágazaton belül az általános közigazgatás, ezért a továbbiakban elsősorban erre koncentrálnunk elemzésünk során. A közigazgatás szervezeti struktúrája két – a tevékenységük és feladataik alapján – eltérő egységből, az államigazgatási és az önkormányzati intézményekből áll. Az államigazgatási intézmények (mint például a minisztériumok, az országos hatáskörű intézmények és azok területi szervei) – feladataikból eredően – kevés, de méretét tekintve igen nagy szervezetet foglalnak magukba. Ezzel ellentétben a közigazgatás helyi szervezetei (az önkormányzatok, körjegyzőségek stb.) jóval kisebb szervezeteket képviselnek és egyenletesebb eloszlású sokaságot alkotnak. A különbséget jól szemlélteti a két közigazgatási intézménytípus átlagos alkalmazotti létszáma is (322, illetve 28 fő). Összességében a kisszámú államigazgatási intézmények foglalkoztatják a közigazgatási alkalmazottak 61%-át (140 ezer főt).

II.2.1. Változások a közigazgatásban

2006. október közepén – a növekedést és foglalkoztatást szolgáló megújult lisszaboni stratégiával összefüggésben – benyújtandó végrehajtási jelentés alkalmával a magyar kormány a 2005. októberi nemzeti reformprogramban szereplő reformtervek alapvető átdolgozását hajtotta végre. A módosított és aktualizált konvergencia-program terveket és intézkedéseket vázol fel a közigazgatás, az egészségügy, a nyugdíjrendszer és a közoktatás szerkezetátalakítására. 2007-ig intézkedéseket terveznek különösen a közigazgatás méretének csökkentésére és hatékonyságának a méret-gazdaságosságon alapuló javítására. **Nagyon fontos változás, hogy a megyei közigazgatási hivatalok, mint jogi személyek megszűnnek 2007. január elsejével, akkortól mintegy a regionális hivatal kirendeltségei lesznek.** A regionális hivatal szakigazgatási szerveként tevékenykedik a fogyasztóvédelmi felügyelőség, valamint a szociális és gyámhivatal.

További változások várhatóak a teljesítményértékelésben is: 2007 január elsejétől fizetésük 3-14, 17-30, illetve 33-56 százalékát kaphatják év végi jutalomként a jól, magas színvonalon és kiemelkedően teljesítő közalkalmazottak. Az új teljesítményértékelés január 1-jétől a központi közigazgatás vezetői körét érinti, július 1-jétől pedig a teljes

állományra vonatkozik. A kötelező elosztás és a teljesítményarányos jutalom megoszlása úgy néz ki, hogy jó, vagyis az elvárt teljesítmény nyújtásakor fizetésének 3-14 százaléka lehet a jutalma a munkavállalók 50-60 százalékának. A hasonló módon kalkulált, 20-30 százaléknyi magas színvonalon teljesítő munkavállaló fizetésének 17-31 százalékát kaphatja jutalomként, míg a kivételes teljesítmény elérésekor - a számítások szerint 10 százaléknyi munkavállaló tartozik ide - a fizetés 33-56 százaléka lehet jutalom.

II.2.2. A közszférában dolgozók létszámváltozásai a korábbi években

Már 2004-ben is: a közszférában alkalmazottak száma 1%-al csökkent az előző évi január-szeptemberéhez képest. Az évközi lefolyás júniusig emelkedő trendet mutatott, és így 2004 félévkor a költségvetési intézményekben közel 20 ezer fővel többen álltak alkalmazásban, mint januárban; ez a változás megfelel a korábbi évekre is jellemző szezonálisnak. Az időszakos létszámemelkedés döntő többségét az önkormányzati közigazgatási intézményeknél társadalmi szolgáltatások ellátására alkalmazott fizikai állomány –alapvetően *közmunkások* – változása magyarázza. **Az általános közigazgatásban alkalmazottak létszáma ezzel szemben csupán elhanyagolható változást mutatott az év elejéhez képest, így a 2003 végén bekövetkező leépítések után életbe lépő létszámkorlátozások megvalósultak.**

A költségvetési szektor bruttó keresetei 2004-ben éves szinten a versenyszféránál lényegesen lassabban, 5%-al növekedtek, és még ebben a keresetnövekedésben is jelentős szerepet játszik **a közigazgatási bérrendezés 2003. július elején életbe lépett második lépcsője, amelynek áthúzó hatása 2004. júniusig tartott. A 2003 januártól szeptemberig tartó időszakban például az oktatás és az egészségügy területén 2,3 illetve 3,2%-al nőttek a bruttó keresetek, a közigazgatás, védelem, és kötelező társadalombiztosítás területén ezzel szemben 7,8%-os volt a bruttó keresetek emelkedése (ami azonban döntően a 2003. júliusi illetményemeléseknek tudhat be.)** 2004 szeptemberében a közszférában (tehát nem csak a közigazgatásban!) alkalmazásban állók létszáma 820 879 fő volt, amely a nemzetgazdaságban alkalmazottak 29,4%-a. Noha a szeptemberi létszámadata 13,5 ezer fővel meghaladja az év eleji mértéket, a változás hozzávetőlegesen megfelel a korábbi években megfigyelhető szezonális változásoknak. Éves összehasonlításban, a közszférában alkalmazásban állók száma 12 173 fővel csökkent.

Az utóbbi évek adatait vizsgálva kiderül, hogy egyedül 2002-ben következett be kiugró létszám-bővülés a közszférában (így aztán 2003-ra átlépte a 800 ezret).

II.2.3. A helyi önkormányzatok jellemzői

Szociális szempontok

A magyarországi települések között jelentős különbségek tapasztalhatóak mind társadalmi, mind gazdasági, mind infrastrukturális szempontból. A település mérete, vagyis lakosainak száma, kormegoszlása, a foglalkoztatottsági helyzet mutatói a szociális helyzetből adódó igényeket is differenciálják. 2003 januárjában 3145 település volt az országban, melyek **több mint felében 1000-nél kevesebben éltek, e településeken a teljes népesség alig 8%-a lakott. Ezzel szemben 10 000-nél több lakosa a települések 4,5%-ának volt, amely a lakosság 60%-ának otthonául szolgált.** Ezek az arányok az egyes megyékben azonban erőteljesebben differenciálódtak. **Az aprófalvas Vas, Zala, Baranya megyékben az 1000 fő alatti települések aránya 80% körüli és ezekben él a lakosságuk egynegyede. Ezzel ellentétben Pest, Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megyékben a kistelepülések aránya nem éri el a 20%-ot, és a lakosságnak mindössze 2%-át érinti. A szociális ellátások megteremtésének pénzügyi lehetőségeit a települések egyéb mutatói is befolyásolják, így a társadalmi-gazdasági-infrastrukturális fejlettség is fontos tényező.** A települések 70%-ában a munkanélküliség és az egyéb elmaradottság együttesen fordult elő. A települések lélekszámának növekedésével ez az arány csökkent, de a két évvel azelőttivel ellentétben 2002-ben a 20 000 lakosnál nagyobb helységek között is találtunk jelentős munkanélküliséggel sújtott településeket Borsod-Abaúj-Zemplén, Békés és Nógrád megyékben. A szegény falvak aránya Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében volt a legmagasabb.

Külön támogatást kaphatnak azok a települések, amelyek önhibájukon kívül kerülnek hátrányos helyzetbe. 2002-ben összesen 1277 önhibájukon kívül hátrányos helyzetben lévő (működési forráshiányos) települést nyilvánítottak külön támogatásra jogosultnak, szemben a 2000-ben nyilvántartott 1485-tel. E települések 60 százaléka 1000-nél kevesebb lakosú falu volt, és 3–4%-uk a 10 000-nél nagyobb népességnagyság-kategóriába tartozott. A legnehezebb helyzetű területek között volt az elmaradottsággal is sújtott Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megye, és csatlakozott hozzájuk még Csongrád megye is. E négy megyében 67–85% között volt az anyagi gondokkal küszködő települések aránya. Itt is szembetűnő a kis települések felülreprezentáltsága.

Az önkormányzatok fontos szociális hálót jelentenek a nehéz, vagy kilátástalan helyzetben lévők számára. A helyi önkormányzatoknak ún. alapellátásokat kell nyújtaniuk az ott élő lakosság irányába.

Az ellátások megszervezésének formáját, módozatait jelentősen befolyásolja a település társadalmi-gazdasági-infrastrukturális fejlettsége. A szociális, illetve a gyermekvédelmi törvény rendelkezései szerint a következő alapellátási formák kialakítása kötelező minden önkormányzat számára:

- • étkeztetés,
- • házi segítségnyújtás,
- • családsegítés
- • falugondnoki/tanyagondnoki szolgálat a 600 főnél kevesebb lakosú településeken, illetve külterületi lakott helyeken
- • gyermekjóléti szolgáltatás.

Az **étkeztetés** a legelterjedtebb és jelentősen javuló arányokat mutató személyes gondoskodást nyújtó ellátási forma. Az egy évvel azelőttihez képest 2003-ban 112-vel több településen, az összes település háromnegyedén a népesség 93%-a számára vált elérhetővé a szociális étkeztetés. A lehetőségek a kisebb falvakban kedvezőtlenebbek, az 500 főnél kevesebb lakosú törpefalvaknak csak 53%-ában, az 1000 főnél kisebbek összességében 63%-ban van szociális étkeztetés. A területi különbségek jelentősek, az ellátott települések aránya Baranya megyében a legalacsonyabb, mindössze 33%, a legjobb a helyzet – Budapesten kívül, ahol teljes a lefedettség – Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád megyében, ahol szinte teljes az elérhetőség.

A **házi segítségnyújtást** 2003-ban a települések 61%-ában szervezték meg, s ez a népesség 91%-át fedi le. Az 500 főnél kisebb népességszámú települések egyharmadán, az ennél nagyobbakon folyamatosan növekvő arányban találunk ilyen szolgáltatást. Elsősorban Veszprém, Baranya, Zala, Győr-Moson-Sopron és Somogy megye ellátottsága marad el a többi megyétől.

2003-ban 789 településen, az összes település egynegyedén **falugondnok** látta el az alapvető szociális szolgáltatásokat. Számuk Bács-Kiskun, Somogy, Baranya, Veszprém, Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében kiemelkedő, ugyanakkor Komárom-Esztergom, Fejér, Heves, Békés és Pest megyében még kevés településen szervezték meg ezt a formát.

Mind az étkeztetést, mind a házi segítségnyújtást döntően a települési önkormányzatok tartják fenn. A kisebb településeken számottevő arányban jelennek meg a több önkormányzat közös fenntartásában, illetve másik önkormányzattal kötött ellátási szerződés keretében működő szolgáltatások. Nem állami szervezetek 1–2%-ban szerepelnek ellátóként.

A **családsegítő szolgálatok** száma az utóbbi egy évben kismértékű fejlődést mutat. Az összes település

60%-ában biztosított jelenleg az ellátás, és ezeken a településeken él az ország lakosságának 87%-a. A kisebb településeken kevésbé terjedt el ez az ellátás. A nonprofit intézmények és vállalkozások szerepvállalása csekély.

A **gyermekjóléti szolgálatokat** a települések 90%-a megszervezte, ami a népesség 98%-a számára teszi elérhetővé a szolgáltatást. Az 500 főnél kisebb falvak 80%-ában el tudják látni a gyermekjóléti feladatokat, a 2000 főnél nagyobb településeken szinte alig van hiány. Az önkormányzatok az ellátott települések közel 10%-ában nonprofit szervezettel, ritkán egyéni vagy társas vállalkozással kötnek ellátási szerződést a feladat megoldására.

Összegezve elmondható, hogy a kis települések még mindig kevésbé képesek teljesíteni ellátási kötelezettségeiket. Az elmaradás az aprófalvas megyékben a legmagasabb. Az urbanizációs lejtő a szociális alapellátások terén is kimutatható, a gyermekjóléti szolgálatok megszervezése viszont sikeresnek tekinthető.

Szociális támogatások

Munkanélküliek jövedelempótló támogatása 2000 májusáig volt igényelhető. Új megállapításra így 2001 folyamán már nem volt mód, csak a már előzőleg megítélt ellátást lehetett folyósítani a jogosultak részére. Azok a személyek, akik kikerültek a támogatottak köréből, de továbbra is munkanélküliek maradtak, az aktív korú nem foglalkoztatottak számára folyósítható *rendszeres szociális segélyt* igényelhatték meg. Ebből következik az a változás, melyet a statisztikai adatok is alátámasztanak, hogy a munkanélküliek jövedelempótló támogatásából kikerültek nagy része rendszeres szociális segélyre nyújtotta be kérelmét, így két év alatt ugrásszerűen megemelkedett ez utóbbi segélyben részesülők száma. Míg 1999-ben a kérelmet benyújtók száma 22 ezer fő volt, 2002-re ez a szám 130 ezerre nőtt. 2002-ben 126 ezer fő részére folyósították a segélyt, míg 3 évvel korábban alig haladta meg ennek az értéknek a negyedét. **A kis településeken jelentkező magasabb munkanélküliség problémája érzékelhető a rendszeres szociális segély iránti igény népességnagyság szerinti jelentős eltéréseiben.**

Az időskorúak járadékát azok a személyek kapják, akik betöltötték a rájuk irányadó nyugdíjkorhatárt, és

megélhetésük más módon nem biztosított. A legnagyobb arányban Bács-Kiskun és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében veszik igénybe ezt a támogatást, ezen belül is jellemzően az 5000 fő alatti lélekszámú településeken.

A kiegészítő családi pótlékban (2001-ig azonos tartalommal, rendszeres gyermekvédelmi támogatás néven

nyújtották) a 0–24 év közötti fiatalok közül minden negyedik részesült (757 942-en) 2003-ban, megközelítően annyian, mint az előző évben; a legtöbben Borsod-Abaúj-Zemplén megyében vették igénybe ezt az ellátást. Ebben szerepet játszik a családonkénti magasabb gyerekszám is, hiszen az egy főre jutó jövedelem az eltartott gyermekek számának növekedésével fordítottan arányos. **A települések népességnagyság szerinti vizsgálatánál azt láthatjuk, hogy minél népesebb egy település, annál kevesebb gyermekes család szorul jövedelem-kiegészítésre segély formájában.**

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatást 2000-ben még 432 ezren kaptak, azóta évenként csökkenő mértékű az ellátást igénybe vevők száma. 2002-re 37 ezerrel kevesebben jutottak ehhez a segítséghez. 2038 település biztosított ilyen támogatást, 133-mal kevesebb, mint 2000-ben. A támogatások egy főre jutó összege 2003-ban Budapesten (12 017 Ft), illetve Csongrád megyében kiemelkedően magas, a megyén belül is a 10 000–20 000 fős településeken (17 526 Ft) volt. Legkevésbé Hajdú-Bihar megyében (4301 Ft) tudják támogatni ebben a formában a gyermekeket.

Lakásfenntartási támogatás pénzbeli, illetve természetbeni formában is nyújtható. 864 településen biztosítottak a rászorulóknak 2002-ben ilyen támogatást, 70-nel kevesebben, mint 2000-ben.

Átmeneti segély a rászorultságtól függő támogatások közül a legelterjedtebb forma. Több mint 3000 településen nyújtják ezt az ellátást. **A települési önkormányzatok helyi rendelkezésébe utalt támogatások mértéke régióktól, illetve településnagyságtól függően igen nagy differenciát mutat. Általánosságban elmondható, hogy Budapest, a nagyvárosok, illetve a nyugati országrészben fekvő települések több alkalommal és esetenként nagyobb összeggel tudják támogatni az arra rászoruló lakosságot, míg a többszörösen hátrányos helyzetű, illetve kis lélekszámú települések, melyek a munkanélküliség problémájával is az átlagot meghaladó mértékben szembesülnek, kisebb összegű ellátást tudnak nyújtani.** A társadalmi-gazdasági téren nagyobb elmaradottsággal küzdő térségek, mint pl: az Észak-Alföld, Észak-Magyarország komplex segítségnyújtásra szorulnak a problémák halmozódása miatt.

II.2.4. Az önkormányzás alkotmányos alapelvei, önkormányzati jogok.

Magyarországon az önkormányzati alapjogok bővebbek, mint ahogyan azt a Charta meghatározza. Ez nagyrészt abból a különbségből fakad, ahogy egyes európai országok az

önkormányzatok jogaira tekintenek. A német, skandináv modell szerint ez természetjog – a helyi közösséget megilleti az önkormányzás joga, amelyet az államnak tiszteletben kell tartania. Az angolszász, francia modell szerint az önkormányzás joga az államtól eredő jogosítvány. Magyarországon más típusú logika érvényesül, a hazai viszonyok között az önkormányzatiság hagyományosan a központi hatalom korlátozása. Mindezeket harmadik generációs jogokból vezetik le: az önkormányzáshoz való jog kollektív alapjog. **Nagyon fontos szempont, hogy az önkormányzás nem a képviselőtestület, hanem a helyi közösség joga.** (Alkotmány 42. § „A község, a város, a főváros és kerületei, valamint a megye választópolgárainak közösségét megilleti a helyi önkormányzás joga.”). **A helyi közösség tagjai választott képviselői útján és közvetlenül gyakorolhatják jogaikat.** A helyi népszavazás jelentősége a hazai önkormányzatokra vonatkozó jogok esetében nagyobb, mint a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájában. Alkotmány 44. § (1) „A választópolgárok a helyi önkormányzást az általuk választott képviselőtestület útján, illetőleg helyi népszavazással gyakorolják.” Az Alkotmányban a IX. fejezet szól a helyi önkormányzatokról.

A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az önkormányzati törvény alapján a helyi önkormányzat a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyekben önállóan jár el. A helyi közügyek a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátásához, a közhatalom helyi gyakorlásához és mindezek szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek helyi megteremtéséhez kapcsolódnak. **Az önkormányzat gyakorlatilag önállóan szabályozhatja – illetőleg egyedi ügyekben szabadon igazgathatja a helyi közügyeket.** Minden olyan helyi közügyet önállóan megoldhat, amelyet jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe, azaz ami jogszabályt nem sért. Döntését csak az Alkotmánybíróság, illetve bíróság bírálhatja felül (jogsértés esetén).

A helyi önkormányzatoknak persze nem csak jogai, hanem kötelező feladat- és hatáskörei is vannak a törvény alapján. Az Országgyűlés biztosítja az ellátásukhoz szükséges anyagi feltételeket, dönt a költségvetési hozzájárulás mértékéről és módjáról.

A köztisztviselők esetében az állam kötelezően előírja a képzettséget. A javadalmazás az egységes köztisztviselői bértábla szerint történik, ezt kiegészítik egyéb juttatások.

Az önkormányzatokra tehát a fentebb taglalt autonómia jellemző jogilag a feladatok ellátásában; ugyanakkor fontos hozzátenni, hogy a jogi autonómia sokszor nem jár együtt gazdasági autonómiával. Az önkormányzatok gyakran panaszkodnak – némiképp joggal – hogy a feladatokat kiosztja a központi hatalom, de forrást nem ad hozzá eleget. Az önkormányzatoknak vannak *ún. önként vállalt feladatai*. A helyi önkormányzatok a helyi igényektől és teljesítőképességtől függően egymástól eltérő önkormányzati feladat- és

hatásköröket vállalhatnak; ez önkéntes jelleggel is lehetséges, pl. színház, sportegyesület fenntartása. Ezenkívül vannak rábízott, **kötelező feladatok**. Ezeket törvénnyel kell szabályozni.

Az önkormányzati törvény szerint a települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen:

- a településfejlesztés, a településrendezés,
- az épített és természeti környezet védelme,
- a lakásgazdálkodás,
- a vízrendezés és a csapadékvíz elvezetés, a csatornázás,
- a köztemető fenntartása,
- a helyi közutak és közterületek fenntartása,
- helyi tömegközlekedés,
- a köztisztaság és településtisztaság biztosítása;
- gondoskodás a helyi tűzvédelemről,
- közbiztonság helyi feladatairól;
- közreműködés a helyi energiaszolgáltatásban,
- a foglalkoztatás megoldásában;
- az óvodáról, az alapfokú nevelésről, oktatásról, az egészségügyi, a szociális ellátásról, valamint a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodás;
- a közösségi tér biztosítása;
- közművelődési, tudományos, művészeti tevékenység, sport támogatása;
- a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai érvényesítésének a biztosítása;
- az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése.

A kötelező feladatokhoz feltételeket (forrásokat) kell biztosítani az államnak.

Mindemellett az önkormányzat dönti el:

- a feladatellátás szintjét (pl. az általános iskolai oktatás minősége)
- a feladatellátás módját (pl. együttműködés más településsel a feladat ellátásában)
- ezenkívül lemondhat a feladat ellátásáról (pl., visszaadja a gimnáziumot a megyének)

A társulás feltételei és típusai

Az önkormányzati társulás típusai:

- Szabad társulás
- Kényszertársulás: ez több önkormányzatot érint, és ha a többség ezt akarja, a kisebbség nem maradhat ki belőle (ez elsősorban Dél- Európára, Franciaországra jellemző). Fontos beruházásoknál kötelező társulni, ha az odatarozó települések többsége ezt igényli (pl. kommunális fejlesztés). 2004-ben Magyarországon is próbálkoztak „kötelező kistérségi társulás” javaslattal, de nem volt 2/3-os támogatottsága a parlamentben, és az Alkotmánybíróságon megbukott.
- Ösztönzött társulás: akkor kap az önkormányzat támogatás, ha társul más önkormányzattal. Magyarországon 1996 óta ez a társulási típus van jelen.

Magyarországon jelenleg társulni lehet egyrészt feladatellátásra, például más önkormányzattal közös hivatal működtetése (körjegyzőség), üzemeltetési társulások formájában, vagy közös intézményirányítás formájában. Elvben még közös képviselőtestület létrehozására is lehetne társulni, de erre még nem volt példa. Léteznek emellett a már említett **többcélú kistérségi társulások**: ezek nagyon gyorsan kialakultak, mert erre a célra akár 140 milliót is kaphatnak az önkormányzatok. Ezek esősorban megyehatárok mentén jönnek létre, illetve a főváros külső kerületei a környező településekkel társulnak szívesen. Megjelenik az Eurorégió is, azaz a határon átnyúló társulások: pl. Putnok-Tiszolc, Bihar- Bihar. Az önkormányzatok egy része nemzetközi szervezetek tagja: pl. Eurocities (14 magyar önkormányzat a tagja), ez elsősorban lobbizást, egységes fellépés jelent. Vannak ezenkívül országos érdekszövetségek , Magyarországon ma összesen 7 önkormányzati szövetség van. Ez érthető is, hiszen a kormányzatnak kötelező a konzultáció minden olyan törvény megalkotásánál, ami önkormányzati érdeket érint; egy-egy országos önkormányzati szövetség nagy lobbierőt képvisel. Ugyanakkor például az önkormányzatok 20 %-a egyik országos szervezetnek sem tagja.

A gazdasági autonómia jegyében „*az önkormányzat törvényben meghatározott feladatainak ellátásához megfelelő saját bevételre jogosult*” A helyi önkormányzatok pénzügyi forrásainak legalább egy részét olyan helyi adók és díjbevételek teszik ki, amelyek mértékének meghatározására - jogszabályi keretek között - e szerveknek van hatáskörük. Az önkormányzat saját bevételeit az állam nem vonhatja el.

Míg Magyarországon az önkormányzatok politikai és jogi autonómiája magas szintű, gazdaságilag nincs tényleges autonómiája. Mivel az önkormányzatok 2/3-a állami támogatásból él, nincs önálló forrásteremtő képessége. Ez kiszolgáltatottságot és felfelé igazodást eredményez.

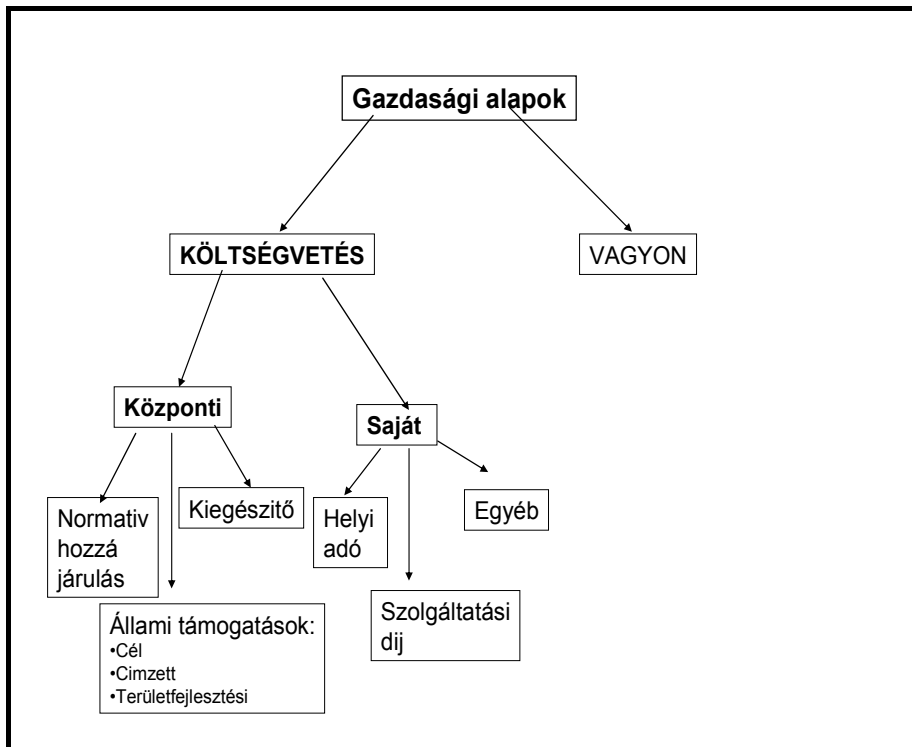
Ugyanakkor az önkormányzatot a vállalkozáshoz való jog is megilleti: az önkormányzat saját felelősségére vállalkozhat. Bár korlátlan felelősségű társaságba nem léphet be, hitelt felvehet, kötvényt kibocsáthat, és csődbe mehet. Az önkormányzati vagyon az alkotmány szerint egyenlő értékű és ugyanolyan védeltséget élvez, mint az állami vagyon.

II.2.5. A helyi hatalomgyakorlás, a helyi önkormányzatok szervei

Az önkormányzati feladat- és hatáskörök a képviselőtestületet illetik meg. A döntési jogkör a képviselőtestülethez kötődik. A polgármester a képviselő-testület törvényes képviselője, a képviseletre külön meghatalmazás nélkül jogosult. Ez azonban nem jelentheti a képviselő-testület hatásköreinek gyakorlását. A polgármesternek csak rendkívüli helyzetben van saját döntési joga. A képviselő-testület egyes hatásköreit a polgármesterre, a bizottságaira, a részönkormányzat testületére, a kisebbségi önkormányzat testületére átruházhatja. A képviselőtestületet teljes döntési szabadság illeti meg abban a kérdésben, hogy a hatáskört átruházza-e, melyik szervre, milyen időtartamra, teljesen vagy részlegesen. A polgármester a képviselőtestület elnöke (legiszlációs- politikai funkció), és a polgármesteri hivatal munkájának irányítója (egzekúciós- hivatalnoki funkció). A helyi közösség első számú vezetője, ezt erősíti, hogy 1994 óta közvetlenül választják..

II.2.6. Az önkormányzatok gazdasági alapjai

Költségvetési pénzek

Magyarországon az önkormányzati rendszer gazdaságilag félautonóm. **Az állami forrás valamivel nagyobb arányú, mint a saját forrás; körülbelül 60-40 % arányban.** Kivétel Budapest, amely ebből a szempontból teljesen autonóm.

A központi források típusai:

1/ Normatív hozzájárulás

A költségvetési törvény része (az országgyűlés költségvetésében fel van tüntetve). Ez a forrástípus a kötelező jellegű önkormányzati feladatokhoz biztosított költségvetési forrás. **Normatív, mert nem 100%-ban fedezi a költségeket**, az önkormányzatban is hozzá kell járulnia (pl. oktatáshoz a költségvetés adja a költség 80 %-át, azaz a fejkvótát, a többi az önkormányzat) és **mert átlagos, azaz nem településenként határozzák meg.**

2/ Kiegészítő hozzájárulás

Az önhibájukon kívül hátrányos helyzetbe került önkormányzatok kiegészítő támogatása. Akkor adják, ha az önkormányzat bizonyítottan nem képes előteremteni a kötelező feladatainak ellátásához szükséges önrészt (pl. az oktatáshoz a költségek 20 %-át). Pályázni kell, és egyedi döntés eredményeként kapják meg vagy nem ezt a forrástípust. Az önkormányzatok több, mint harmada jelenleg önhibáján kívül hátrányos helyzetű.

3/ Állami támogatás:

Egyedi döntésen alapul, pályázni kell rá. Diszkrecionális jellegű, tehát a központ dönti el, kap-e vagy nem az adott település, konkrétan az országgyűlés osztja el. Ezek általában pántlikázott pénzek, vagyis csak meghatározott célhoz kötötten használhatók fel.

Típusai:

a/ *Céltámogatás*: kiemelt kormányzati célra lehet pályázni (uszoda, csatorna, tornaterem)

b/ *Címzett támogatás*: központilag támogatnak egy helyi kezdeményezést (pl. színházfelújítás)

c/ *Területfejlesztési támogatás*: Regionális szinten osztja el a Regionális Területfejlesztési Tanács.

Ezek Európai Uniós pénzek, az elosztásnál a kormányzat dominál. A pénzek 65 %-a redisztribúció speciális intézmények által, csak 35 % a helyi elosztás. **Mindhárom támogatási formához kell önrész.** Ezenkívül van Fejlesztési Támogatási Alap: az önrésszel nem rendelkező, de támogatásra jogosult önkormányzatok részére (azonban ebben az esetben az Európai Unióval egyeztetni kell).

A saját források típusai

1/ Helyi adók. Egy adótípus akkor minősül helyi adónak, ha az önkormányzat dönt a kivetéséről, az adó mértékéről, illetve a mentességekről és kedvezményekről, és nem a kormányzat, vagy az országgyűlés. Ezért **nem helyi adó**:

- **az SZJA – ennek helyben maradó részét az állam átengedi**
- **a gépjárműadó – az állam veti ki és határozza meg a mértékét, majd 100%-ban átengedi az önkormányzatoknak**

A helyi adók 5 típusa:

- **Ház- és telekadó**

▪ **Építményadó**

Ez a kettő együtt az ún. ingatlanadó (ingatlantulajdonosok)

- **Kommunális adó** (helyben lakók)
- **Iparűzési adó** (telephellyel rendelkező vállalkozók)
- **Idegenforgalmi adó** (szállóvendégek)

Az önkormányzat dönti el, melyiket vezeti be és a helyi adóról nem lehet népszavazást tartani. A megyei önkormányzat nem vehet ki helyi adót, így nincs saját forrása.

Általában az önkormányzatoknál a „kedvenc” két adónem: az iparűzési és az idegenforgalmi adó.

2/ A saját források második típusa a szolgáltatási díjak :

Az önkormányzat állapítja meg a helyi szolgáltatások díját, így árhatóságként működik.

Lehet saját vállalata (pl. BKV) és átadhatja a működtetést vállalkozónak is, szerződéses alapon. A díjat ebben az esetben is az önkormányzat állapítja meg. A szolgáltatási díjakkal kapcsolatos legfőbb probléma: a **fizetőképes kereslet hiánya, és a szociális feszültségek**. A szokványos megoldás általában az, hogy a díjat csökkentik, a különbözetet az önkormányzat megfizeti a vállalkozónak, aki profitot szeretne, vagy a másik esetben az önkormányzat szociális támogatást nyújt a rászorulóknak – pl. távhő-szolgáltatási kiegészítés.

3/ Egyéb bevételek :

a/ *Személyi jövedelemadó helyben maradó része*

Az éves költségvetési törvény határozza meg, mennyit enged át az állam az önkormányzatoknak. Ez 1990-ben még: 100 % volt. Az eredmény hatalmas különbségek létrejötté volt, főleg Budapest javára. Így aztán lassan visszafogták az átengedett részt. 1993-ban már 60 % volt a központé, 40 % maradt helyben. A központiból támogatták a „szegény” önkormányzatokat: ez volt az SZJA-kiegészítés az átlag szintjére. 1994-től ez utóbbi megszűnt, és 40 % maradt az önkormányzatoknál. 1998-tól is 40 % maradt az önkormányzatoknál, de felbontva 10 % konkrétan helyben maradt az adott településnél, 30 %-ot visszaosztottak a lemaradóknak (ez a rendszer a kistelepüléseket erősítette pl. Budapesttel szemben). 2002-től 25 % maradt helyben az SZJA-ból, 15 %-ot visszaosztanak.

b/ *Gépjárműadó* : az állam határozza meg (súly, cm³ alapján), és a bevételt teljesen átengedi az önkormányzatnak. Az adót az önkormányzat szedi be, és övé a bevétel.

c/ *Saját vállalkozásokból származó bevétel* (nyereség, osztalék stb.)

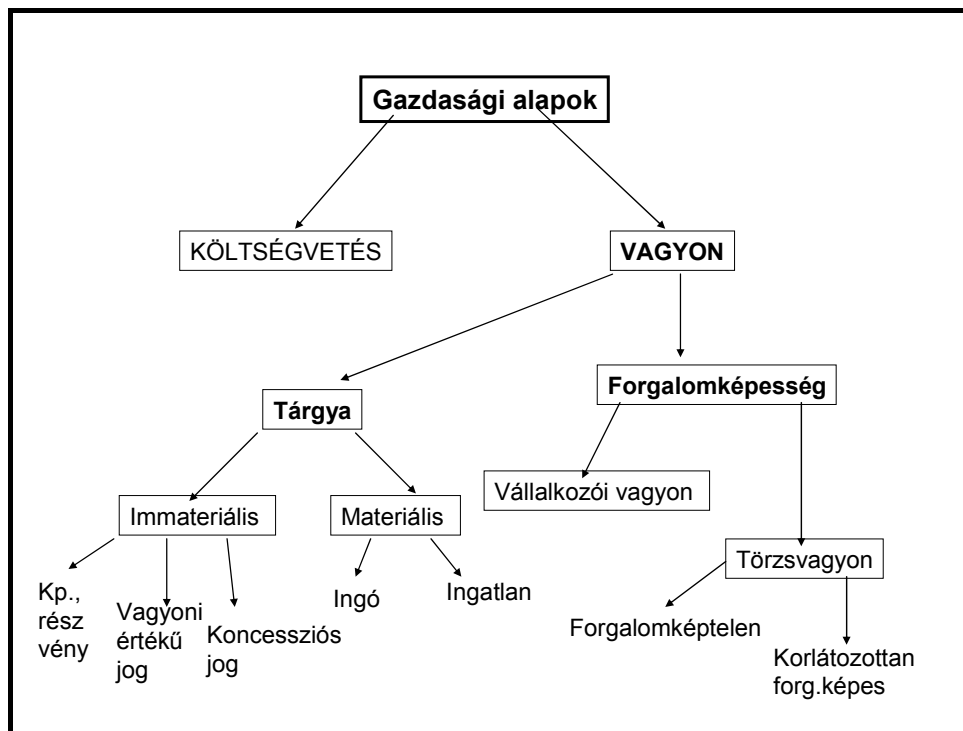
d/ *Hitelfelvétel:*

Magyarországon ugyanis az **önkormányzatok szabadon vehetnek fel hitelt**, nem kell hozzá állami hozzájárulás (akárcsak az amerikai önkormányzati rendszerben). Az egyedüli korlát: **a hitelállomány nem haladhatja meg az éves költségvetés 10 %-át**

e/ *Kötvénykibocsátás* : Magyarországon az önkormányzatoknak joguk van kötvényt kibocsátani; pl. az egri uszoda így épült fel.

d/ *Adományok* : Az önkormányzatok elfogadhatnak adományokat, és ezeket nem vonhatják el tőlük. A központi forrásokba nem lehet beleszámítani. Gyűjthetnek is adományokat, akár külföldön is.

II.2.7. Önkormányzati vagyon és vagyongazdálkodás

Az önkormányzatnak az Alkotmány alapján alapjoga, hogy saját tulajdona lehet, és tulajdonosként léphet fel. Az önkormányzati tulajdon egyenértékű az állami – és magántulajdonnal. Az önkormányzati tulajdonosi jogosítványok alapján az önkormányzat: használhatja, díjat szedhet érte, megterhelheti és eladhatja tulajdonát. Az önkormányzatnak

vagyonynyilatkozatban fel kell tüntetnie az összes vagyoni elemet. 3000 fő felett auditort kell alkalmazni, aki hitelesíti a vagyonevallást

II.3. Az alkalmazott technológiák jellegzetességei

A technológiai fejlesztés az általános közigazgatásban elsősorban a számítógéppark fejlesztését, a belső elektronikai rendszer fejlesztését, és ehhez kapcsolódva a dolgozók képzését jelenti. Fontos fogalom az e-közigazgatás, melynek elterjedésétől sokat várnak, mind a szakértők, mind a politikusok, mind a közigazgatásban dolgozók. Az e-közigazgatás fejlesztése politikai prioritást élvez Európában, ami mögött az az elvárás fogalmazódik meg, hogy a közigazgatásnak minden eddigénél jobban kell szolgálnia a versenyképességet és a társadalmi befogadás növelésének folyamatát.

Az e-közigazgatás

A közigazgatás mérete és súlya alapvetően befolyásolja a gazdaság növekedését, hiszen például 2003-ban az EU15 országaiban a GDP átlag 49 százalékát emésztette fel a közigazgatás. Persze az egyes országok között jókora eltéréseket találni. **Egyre több gyakorlati szolgál példa arra, hogy az elektronikus szolgáltatások komoly anyagi megtakarításokat eredményeznek.** Jelenleg Magyarországon a közszolgáltatásban 200 ezerrel kevesebben dolgoznak, mint 1988-ban. Azonban míg az összlétszám 812 ezerre csökkent, ezen belül a közhatalmi ágé viszont a duplájára emelkedett, azaz **a megnövekedett feladatok ellátását elsősorban a létszám növelésével, nem pedig a folyamatok racionalizálásával oldották meg.**

A közigazgatás reformja, azaz működésének ésszerűbbé, gyorsabbá, átláthatóbbá tétele elengedhetetlen feltétele a versenyképes magyar közigazgatás megteremtésének. A jövőben emellett össze kell hangolni a központi és önkormányzati közigazgatás sok esetben párhuzamosan, de koordinátlanul folyó elektronizációját is. Különösen igaz az összehangolatlan fejlesztési politika az európai uniós forrásokból történő fejlesztésekre.

Az Európai Unió tagállamaiban, átlagában a közhivatalok szolgáltatásainak 40 százaléka vehető igénybe elektronikus úton, interaktív módon. Az e-közigazgatási szolgáltatásokat igénybevevő állampolgárok 18 százalékos arányával Magyarország az európai rangsor középmezőnyébe tartozik. Az elektronikus kormányzati szolgáltatások meglétével tisztában levő magyarok 40 százaléka tervezi, hogy a közeljövőben ki is próbálja azokat. Figyelemre méltó, hogy **a magyarországi internetezők közül elsősorban a**

középkorú és az idősebb korosztály érdeklődik az online ügyintézési lehetőségek iránt, viszont e felhasználói réteg aránya még olyan kicsi, hogy az nem hat kényszerítő erővel a közigazgatás elektronizációja irányába. A társadalmi kényszerek hiányát így a törvényalkotás kompenzálta, hiszen két olyan jogszabály is született 2005-ben, amelyek kikényszerítik az elektronikus ügymenetet a közigazgatásban, illetve fokozza a közintézmények átláthatóságát. **A magyar állampolgárok 2005 novembere óta már az interneten keresztül intézhetnek el olyan ügyeket, mint a személyi igazolvány vagy az útlevel érvényességének meghosszabbítása, egy megvásárolt autó átírása, a lakcímváltozás bejelentése, vagy a személyi jövedelemadó bevallása**

A következő évek egyik legfontosabb kérdése az lesz, miként sikerül egyszerűen, átláthatóan használható elektronikus közszolgáltatásokat beindítani, amelyek révén könnyebben beépülhetnek a köztudatba az információs és kommunikációs technológiai eszközök előnyei. **Az e-közigazgatás éppen az a területe lehet az informatikának, amely miatt az állampolgárok hajlandóak megtanulni az informatikai eszközök használatát. Amennyiben az e-polgárosodás folyamatát az elektronikus közigazgatás lehetőségei nem fogják megfelelő mértékben elősegíteni, úgy nem lesz sok értelme az informatikai fejlesztéseknek sem.**

Az Európai Unió szerint a tagállamoknak arra kell törekedniük, hogy az elektronikus közigazgatás iránti társadalmi érdeklődést a lokális projektek során létrejövő közösségi fórumok segítségével igyekezzenek felkelteni, míg a társadalmi befogadást nehezítő tényezőket a teleházakkal és egyéb, az információs írástudás képességét elsajátító projektekkal próbálják megszüntetni.

A hazai közigazgatás számítógép-állománya

A közigazgatási intézmények szinte kivétel nélkül (97%-uk) rendelkeznek számítógéppel, melyeknek 97%-a személyi számítógép. Habár a számítógépek száma 2004-ben dinamikusan növekedett (17%-kal) azok bruttó értéke gyengébb emelkedést mutatott (7%). A személyi számítógépek aránya (2003-hoz képest) kismértékben (0,4%-kal) csökkent, ez elsősorban a 2004-ben bevezetett kézi számítógép kategóriának tudható be. Ugyanakkor a hordozható személyi számítógépek PC-khez viszonyított aránya a különböző kézi számítógépek kiválásának ellenére sem csökkent a tárgyévben (a PC-k 7% hordozható). **A nagyszámítógépeket elsősorban szerverfeladatok ellátására alkalmazzák a közigazgatási intézmények (ennek megfelelően a nagygépek 67%-a szerver).**

A számítógép-állomány korösszetétele (%)									
Intézmény típusa	Kézi számítógépek			Személyi számítógépek			Nagygépek		
	<1	1-3	>3	<1	1-3	>3	<1	1-3	>3
	év								
Államigazgatási intézmények	28,2	45,8	26,1	17,3	31,4	51,3	17,1	30,1	52,8
Önkormányzati intézmények	23,5	29,4	47,1	17,0	37,6	45,5	17,5	40,6	41,8
Összesen	27,4	43,2	29,4	17,2	33,6	49,2	17,2	32,2	50,6

Forrás: KSH

Az Európai Unió álláspontja a versenyképes közigazgatásról

Az Európai Bizottság i2010: európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért címet viselő legújabb stratégiája - az eEurope 2005-höz képest - újra megerősíti, hogy a befogadó információs társadalom kiépítésében központi szerep jut az információs és kommunikációs technológiai (IKT) eszközök alkalmazásának és kiterjedt használatának a közszolgáltatásokban, a kis- és középvállalkozásokban és a háztartásokban is. Az információs és kommunikációs technológiák jelentősen fellendíthetik a gazdaságot és a foglalkoztatást. **Az Európai Unióban például a GDP növekedésének a negyede, míg a termelékenység növekedésének a 40 százaléka az IKT-eszközök alkalmazásának tulajdonítható. A közigazgatás három lehetséges területen is hozzájárulhat ez utóbbi hatás erősítéséhez: az IKT eszközökbe való befektetéssel, a termelés ösztönzésével, valamint magával a használatukkal.**

Európában a közigazgatás működtetése a GDP 15-20 százalékát "éli fel", egy elektronizált közigazgatás viszont a költségek több mint 5 százalékát is megtakaríthatja, így az e-szolgáltatások elterjedtsége valóban fontos kérdés. Az Eurostat 2005. márciusi felmérése szerint a régi tagországokban a közigazgatási szolgáltatások 90 százaléka jelen van on-line, s a közszolgáltatások 48 százaléka teljes mértékben interaktív módon érhető el.

III. Munkakörök, szakmák tartalma száma, arányai és változásának irányai

III.1 Foglalkozási szakmaszerkezet

A közigazgatás szigorú jogszabályi kötöttségek mellett foglalkoztatja az alkalmazottjait. Ebben az ágazatban érvényesül leginkább az oktatási rendszer által kibocsátott képesítések primátusa a gyakorlati ismeretekkel szemben. A közigazgatás feladatait törvények írják elő, a legtöbb esetben azt is precízen rögzítve, hogy az adott feladatot milyen képzettséggel, szakképesítéssel rendelkező munkavállalók láthatják el. *„A jogszabály, vagy a törvény bizonyos hatásköröket ránk szab, és ugyanakkor az elvégzendő feladathoz meghatározza mindig is a Képesítési Kormányrendeletben, hogy mely munkakörök milyen végzettséggel tölthetők be, hogy mely munkakörök milyen végzettséggel tölthetők be.”* (XVIII. Kerületi Önkormányzat)

A közigazgatás területén a foglalkoztatást is érintő változások tehát az egyes intézményekhez rendelt feladatokból következnek. Jó példa erre az okmányirodák és az ehhez kapcsolódó ügyintézés önkormányzati feladattá nyilvánítása.

Az új feladatokhoz, változó körülményekhez az érintett foglalkoztatottak széles körű továbbképzésével alkalmazkodnak. **A képzések jelentős része központi, minisztériumi szervezetszerű.** A közigazgatás területén a jövedelmek meghatározását nagyjából kiveszik a munkáltatói jogokat gyakorlók kezéből. **A fizetéseket a precízen rögzített bértábla szerint kötelesek meghatározni, ami kevés lehetőséget biztosít a teljesítményarányos bérezésre, az egyes alkalmazottak munkavégzéseinek bérekkel való megkülönböztetésére.** A jövedelmek alapját meghatározó bértábla szigorúan érvényesíti a hivatalos iskolarendszerben szerzett végzettségek közötti különbségeket. **Az iskolarendszerben megszerzett végzettségekhez köti az egyes foglalkoztatottak jövedelmi pozícióit.** A rendszer kevés lehetőséget biztosít a munkavégzés során elsajátított gyakorlati ismeretek elismerésére.

Az előrelépésnek, a szervezeten belüli pozíció-váltásnak is a legtöbb esetben előfeltétele az iskolai végzettség előzetes biztosítása. Ez a rendszer a foglalkoztatottakat egyértelműen ösztönzi arra, hogy minél több, minél magasabb szintű végzettséget szerezzenek. Sok esetben a szükséges végzettség konkrét formájának nem precíz körülírása felesleges, nehezen hasznosítható tudások elsajátítását is lehetővé teszi számukra. A közigazgatás precízen szabályozott, bürokratikus alkalmazási feltételei között az igazolt szakképesítésnek nagyobb,

sok esetben kizárólagos szerepe van. A megszerzett szakmai tapasztalat tehát önmagában nem ad felhatalmazást az egyes állások betöltésére.

A közigazgatás nagyobb szervezetei, az országos hatáskörű szervezetek, hivatalok egyre precízebben igyekeznek kidolgozni az egyes munkakörök betöltéséhez, minőségi ellátásához szükséges tudások körét. A kompetenciák kidolgozása messze túlmutat a munkaerő-felvételi szempontok meghatározásán. A humán erőforrás-gazdálkodás további, lényegi elemeit, a karriertervezést és a hatékonyság-növelést határozhatja meg feladatok és munkakörök betöltéséhez szükséges kompetenciák rögzítése. *„Mi egy olyan személyzetfejlesztési program kidolgozásával foglalkozunk jelenleg, ami biztosítja a karriertervezés lehetőségét, hogy minden dolgozó, minden köztisztviselő tudja azt, hogy hosszútávra milyen elvárások vannak vele szemben, és annak ő hogyan tud eleget tenni. Lesznek specifikusan vezetői kompetenciák, mint az irányítási készség, a munkatársak és a csapatműködés fejlesztésének képessége, stratégiai szemléletmód, változásmenedzselés, ellenőrzés-visszacsatolás. Munkakör-specifikus kompetenciák: önállóság, fejlődőképesség, önfejlesztés, döntésképesség, felelősségvállalás, alkalmazkodás, rugalmasság, konszenzuskészség, konfliktuskezelés, ügyfélközpontúság, határozottság, intézményi érdekérvényesítés, szervezőkészség, hatékony erőforrás-gazdálkodás, stressz-tűrő képesség, kreativitás, elemző és logikus gondolkodás, áttekintő képesség, rendszerekben való gondolkodás, lényegfelismerés, problémaelemzés, feltárás, megoldás. És persze lesznek általános kompetenciák: elhivatottság, elkötelezettség. Kommunikáció, együttműködés, megbízhatóság, eredményorientáltság, pontosság, precizitás, minőségorientáció, proaktív szemlélet, kezdeményezőkézség, szakmai ismeret, szaktudás alkalmazása.”* (PSZÁF)

2005-ben a teljes ágazatban (a kapcsolt, máshova nem sorolt alágazatokkal) foglalkoztatottak 84%-a tartozott a szellemi (338 ezer fő), 16%-a pedig a fizikai foglalkozásuk (64 ezer fő) csoportjába. az összes foglalkoztatott 53%-a az 50 főnél többet foglalkoztató szervezetnél található meg. Az ágazatra jellemző foglalkozáscsoportok a teljes foglalkoztatotti létszám mintegy 20%-át teszik ki. Az ágazatra jellemző foglalkozások jellemzően az 50 főnél nagyobb létszámú szervezeteknél fordulnak elő (69%-ban). A karbantartó foglalkozásuk csupán a teljes foglalkoztatotti létszám 3,6%-át adják, elsősorban a legkisebb és a nagyobb méretű szervezeteknél fordulnak elő nagy számban. Az ágazat viszonylag jelentős számú (12,3%) kiegészítő foglalkozású dolgozói csoportnak ad munkát, más ágazatokkal összevetve. Ezek nagyrészt, több, mint felét a takarítószemélyzet, illetve az örök és portások adják. Ez összesen csaknem 27 ezer fő. A legjelentősebb **szellemi szakmák és munkakörök az ágazati szellemieken belül: irodai, ügyviteli foglalkozás (középfok): 29%; gazdasági foglalkozású, középfokú végzettségű**

beosztott 13,3%; vezető 10%, közgazdász 4,5%. A szellemi munkakörök, szakmák a teljes ágazatot nézve meglehetősen széttagoltak, a **közigazgatás hagyományosan sokféle szellemi munkaerőt alkalmaz.**

III. 2. A munkakörök, szakmák tartalma és változása

II.2.1. Általános közigazgatás

A települési önkormányzatoknál általában jól megfigyelhető, hogy elsősorban az államigazgatási végzettségűeket keresik, mert ők rendelkeznek azokkal a kompetenciákkal, amelyek a legszélesebb körben alkalmazhatók az önkormányzati munkák során. Emellett meglehetősen nagy az igény az okmányügyintézőkre; és a jogász végzettséggel is viszonylag könnyű elhelyezkedni önkormányzatnál, annak ellenére, hogy a személyzeti vezetők már itt is érzékelik a kínálati oldal telítettségét. „sokkal több okmány ügyintézőt, már eleve képesítettet kellene felvennünk, dehát a képzés évente egyszer-kétszer folyik a Közigazgatási Intézetben, úgyhogy nem igazán megoldott. Az összes többi helyen konkrétan elő van írva, hogy milyen végzettséggel vehetem fel. Mondjuk nyerő a jogász, meg az államigazgatási végzettség, mert az mindenhova jó, de nem jó mindenhova a pedagógus, nem jó mindenhova a mérnök, nem jó mindenhova a pénzügyi végzettség, tehát hiába lennének vágyaink, itt a kormányrendelet megmondja, hogy milyen végzettséggel vehetem fel.” (XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

„Például ontja most a szakma a jogászokat, tehát nincs olyan nap, hogy ne kapjak 5 és 20 között végzett jogászt, aki el akar helyezkedni. Most azért az önkormányzatnak minden területére nem kell jogász. Tudjuk, hogy a jegyző jogász, tudják, hogy a jogász, az jogász, tudjuk hogy kell egy jogász az oktatási osztályon, a szerződésekhöz, az EU-pályázatokhoz, szabálysértésre... tehát teli vagyunk jogászokkal. Most már meg tudjuk tenni, hogy 102 ember felsőfokú végzettségű legyen, mert most már ontja magát a felsőfokú végzettség, azelőtt nem volt ez ilyen egyértelmű. De nagyon sok önéletrajzot kapok... mérnököt, nem tudom elhelyezni, nálunk mérnök az Építési és Városfejlesztési Osztályon kell. De ha nekem konkrétan építészmérnök kell, mondjuk főépítésznek, azt rettentő nehezen tudok... Ennek az az oka, szerintem, hogy egy igazán jó építész fogja magát, elmegy és házakat tervez, és nem 217 ezer forintért megy el egy önkormányzathoz, ahol képviselőtestületnek kell megfelelni, lakossági fórumokat kell tartani, szabályozási tervnek kell, tervtanácsnak kell megfelelni, igaz? Ez az egyik. A másik, ha a pénzügyi osztályra keresek embert, adva van, ugye közgazdász, pénzügyi-számviteli főiskolát végzett, mérlegképes könyvelő... tehát adja magát a

terület, hogy milyen embereket veszek fel, milyen képesítésekkel. Ma már a képesítésekkel igazából nincsen gond, mert mindenféle iskolák ontják magukból a különböző képesítéseket, tehát ezzel nem lehet probléma.

Nagyon sok pedagógus van a hivatalban, ami meggyőződésem szerint, nemcsak azért, mert én is az vagyok... az empátiakészségük nagyobb, tehát pedagógus végzettséggel dolgoznak az Oktatási Osztályon, a Népjóléti Osztályon, a Gyámhivatalban... Egyébként Államigazgatási Főiskolát végzett van a legtöbb. Ez az, aki mindenhova megfelel, aki jó a szabálysértésbe, az Okmányirodába, a Szervezési Osztályra... a pénzügyi végzettség is sok, de az inkább középfokú, tehát a mérlegképes könyvelő, ezt a közgazdasági szakközépiskolák ontják. Annyira nekünk nincsen szükségünk. Tehát ma már ez nem gond, nem gond a végzettség szerint képesített kollegát találni..(XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

Gyakori probléma, hogy az önkormányzatok személyzeti osztályvezetői arra panaszkodnak, hogy például a pénzügyi osztályon több adószakértő kellene, és kevesebb mérlegképes könyvelő, mivel azzal telítve van a piac. Ugyanígy túl soknak ítélik a humán, elsősorban a PR szakemberek számát, sok média vagy kommunikáció szakot végzett pályakezdő önéletrajzát kapják meg, de ezeket sem tudják elhelyezni. Ráadásul a közigazgatás mindig biztosított némi felvevőpiacot a pályaelhagyó, vagy éppen munkanélküli pedagógusoknak, azonban csak mérsékelt számban, és akkor is jól lehatárolt munkakörökbe, a fentebb idézett interjúban említett Népjóléti, vagy Oktatási Osztályokon elsősorban. Azonban az oktatásban várható leépítések által felszabaduló pedagógusmennyiséggel ők sem tudnak mit kezdeni. Elsősorban a közművelődési ügyintézői munkakörben tudnak jól elhelyezkedni felsőfokú végzettséggel, illetve az általános iskolák szakmai felügyeletét ellátó, közoktatással foglalkozó munkakörökben is főleg pedagógus végzettségűek vannak.

Ellenben több vezető is említette a mérnök (elsősorban építészmérnök) végzettségű, megfelelő szaktudású szakemberek hiányát, ezek általában csak néhány, mindazonáltal a települési önkormányzatok számára nagyon fontos munkakört jelentenek, elsősorban. „most pont főépítészt keresünk, mert nyugdíjba ment, és tudom, hogy ez egy borzasztó nehéz feladat.” (XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

Az érkező gyakornokokat általában nem fogadják kitörő örömmel az önkormányzatok, egyrészt, mert többnyire nagyon szezonálisan és dömpingszerűen érkeznek, másrészt alapvetően úgy érzik, hogy energiát vonnak el, mivel foglalkozni kell velük, lassúak, stb. A munkaerő-beszerezés mindig új kihívást jelent a helyi közigazgatási szerveknek, gyakori, hogy egymástól csábítják el a munkaerőt.

Kevés a gyakorlott munkaerő, tehát, aki önkormányzatnál dolgozik és bevált, az nem is nagyon mozdul el. Mert mint ahogy mondják, ez egy hivatásszerű munkakör... hogyha meg

hiány van, keresünk, akkor meg nagyon nehéz, mert mindenhol hiány szakma. Tehát hirdethetek én bárhol, nagyon nehéz keresni. Szoktunk így egymás között önkormányzatok, hivatalok beszélgetni, hogy hátha valahol van, aki plusz, és nekünk jó volna, mert nekik éppen sikerült többet beszerezni és létszámleépítés van, de inkább ez... Újsághirdetésen keresztül szinte lehetetlen, azt mondom.(XXIII. Kerületi Önkormányzat-Soroksár)

Gyakori, hogy a szociális ügyintézőt említik az egyes önkormányzatok kiemelt fontosságú munkakörként. A szociális ügyintézőknek igen kiterjedt feladatkörük van: segélyekkel, kedvezményekkel, támogatásokkal kapcsolatos ügyintézés, környezettanulmány készítése, a szükséges igazolások ügyfél útján való beszerzése, határozatok meghozatala, a kölcsönként nyújtott, valamint a jogtalanul felvett szociális támogatások nyilvántartása, visszafizetés iránti intézkedés kezdeményezése, együttműködés a Pénzügyi és Költségvetési Főosztállyal, az önkormányzat jogi képviselőjével. Ezenkívül ő vezeti az előadói munkanaplót, pénzügyi-postázói átadókönyvet, elkészíti a feladatkörébe tartozó ügyekben a határozatokat, szükség esetén postázza a határozatokat, csatolja a tértivevényt. Kapcsolatot tart a Pénzügyi és Költségvetési Főosztállyal, szükség esetén részt vesz a kiutalás előtti egyeztetésben, végzi a számítógépes adatrögzítést. Az ügykezelési szabályzat szerint vezeti az előadói ívet, az iratokat elintézés után irattározásra leadja; fellebbezés esetén előterjesztést készít az önkormányzat képviselő-testülete elé. Szükség esetén helyettesíti munkatársát, információszolgáltatás nyújt a jogszabályi feltételeknek megfelelően, valamint statisztikai adatszolgáltatás a munkakörébe tartozó ügykörökben. Részt vesz a Szociális és Gyermekvédelmi Osztály értekezletén. Valamint mindezekben túlmenően vannak eseti feladatai: önkormányzati, államigazgatási feladatok ellátása, külön elrendelés alapján.

Ide kapcsolódik fontosságát tekintve a **jegyzői gyámhatósági** (gyám- és gyermekvédelmi) **ügyintéző** munkaköre. Feladata: a névre szólóan kiadott ügyek határidőben történő intézése az érvényes jogszabályoknak megfelelően, meghatározott esetekben elkészíti az ügygondnok, eseti gondnok kirendeléséről szóló határozatot, a gondnok felmentéséről szóló határozatot, valamint megállapítja a gondnok munkadíját. Feladata a gyámhivatal felkérésére, társhatósági megkeresésekre környezettanulmányt készít; közreműködik a gyámhivatali határozatok végrehajtásában. Felveszi a szülő nyilatkozatát, melyben hozzájárul gyermeke ismeretlen személy általi örökbefogadásához. Eljár a védelemben vételi ügyekben – a Gyermekjóléti Szolgálat javaslatára, rendőrség, ügyészség, bíróság, stb. javaslatára. Közreműködik a gyermektartásdíj érvényesítésében, gyámügyekben, gyermekjóléti alapellátást biztosító intézmények működési engedélyezésének ügyében. Elkészíti a feladatkörébe tartozó ügyekben a határozatokat. Szükség esetén postázza a határozatokat, csatolja a tértivevényt. Végzi a számítógépes adatrögzítést. Az ügykezelési szabályzat szerint vezeti az előadói ívet, az iratokat elintézés után irattározásra leadja. Információszolgáltatást nyújt a jogszabályi feltételeknek megfelelően. Statisztikai adatszolgáltatás végez a munkakörébe tartozó

ügykörökben. Részt vesz a Szociális és Gyermekvédelmi Osztály értekezletén, valamint vezeti a jogszabályokban előírt nyilvántartásokat.

A gyám- és gyermekvédelmi ügyintézői munkakör ugyanazokkal a végzettségekkel tölthető be, mint a szociális ügyintézői, tehát akár egy tanítói diplomával is be lehet tölteni, nem kell kimondottan szociális végzettség ennek a munkakörnek a betöltéshez.

A már említett okmányügyintézőkkel kapcsolatos elsődleges elvárása a megfelelő kommunikációs készségen túl, a problémamegoldó képesség, türelem és az ügyfél-orientáltság, valamint a kapcsolódó jogszabályok magas szintű ismerete. *„És hát a legfontosabb a jogszabályismeret. Ez egyébként az egész hivatal területén, mindenütt az egyik legfontosabb dolog, mert azon alapulnak a döntéseink. Az ügyintézők azok, azért ügyintézők, mert önálló döntési jogkörük van, kompetenciával rendelkeznek az adott területen. És ha nem rendelkezik megfelelő jogismerettel, már a szakmájának megfelelő... jogszabály-ismerettel, akkor nem tudja az ügyeit intézni.” (XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)*

Bár a kommunikációs készségfejlesztések szempontjából fontos lenne, az önkormányzatok meglehetősen szkeptikusak az ezen képesség fejlesztését célzó tréningekkel kapcsolatban, többnyire felesleges pénzkidobásnak érzik, és inkább a különböző központi – részben kötelező - , illetve belső képzésekre helyezik a hangsúlyt.

„Kommunikációs készséget, azt mondtam... nagyon sok tréningünk volt és nem csak vezetőkkel, hanem ügyfélszolgálattal foglalkozóknak, tárgyalási tréning, tárgyalástechnika, kommunikáció... ez folyamatosan ment már '92-től. Hozzá kell tennem, hogy kicsit maradvá váltam ebben is. Tehát nem mindig váltotta be a reményeket... aki a tréningen, lehet, hogy szárnyalt, az a hétköznapiakban nem és elvitte a milliókat, amit ki lehetett volna fizetni segélyre, tehát abszolút személyiségfüggő.” (XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

Az okmány ügyintézőknél a nyelvtudást is a korábbinál fajsúlyosabbnak értékelik a szakemberek. Ebbe a munkakörbe jellemzően olyan emberek érkeznek, akik korábban a rendőrségnél ugyanazokat az okmánycsoportokat már csinálták, mint amivel jelenleg is dolgoznak. Néhány éve ez a munkakör és feladat még nagyon új volt az önkormányzatok számára, és ezért a helyi szervezeteknek nagyon fontos volt, hogy mivel a feladat szinte egyik napról a másikra átkerült hozzájuk, folyamatos legyen az ügymenet. **Jellemzően sok az Államigazgatási Főiskolát végzett az okmány ügyintézők között.** Az okmányügyintézői szakmát adó tanfolyamot általában távoktatásban végezték az idekerülők, és a jelenleg is s képzésben lévők, ami vizsgával ellátott tanfolyam és középfokú végzettséget ad.

További fontos munkakör **a pénzügyes ügyintéző**. Feladatai: közreműködik az önkormányzat által fenntartott nevelési-oktatási, művelődési, sport, egészségügyi intézmények, könyvtár működésével kapcsolatos feladatokban, az erre irányuló testületi előterjesztések elkészítésében, előkészíti a képviselő-testület pénzügyi igazgatási feladatait; közreműködik a helyi költségvetés, zárszámadás és átmeneti gazdálkodást szabályozó rendeletek előkészítésében; közreműködik a költségvetés végrehajtásban; részt vesz az államháztartási szabályozási és gazdálkodási rendszer működtetésében; Előkészíti a képviselő-testület, bizottság vagy tisztségviselő hatáskörébe tartozó gazdálkodási döntéseket, intézkedéseket; szervezi a helyi bevételekből adódó önkormányzati feladatok ellátását; segíti az önkormányzat irányítása alatt működő költségvetési szervek gazdasági-pénzügyi tevékenységét; javaslatot tesz a gazdálkodás szervezeti kereteire, a bér-gazdálkodási jogkörökre; közreműködik a lakás és helyiséggazdálkodás feladatainak végrehajtásban; javaslatot készíti a hitelfelvételre; megszervezi a hivatal gazdálkodási-szervezési feladatait; lebonyolítja a közétkeztetésből adódó feladatokat; kifizeti a béreket, segélyeket, egyéb juttatásokat; közreműködik a jegyző pénzügyi-gazdálkodási feladatainak ellátásában; közreműködik az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos feladatok végrehajtásában; ellátja a vagyon-nyilvántartással kapcsolatos feladatokat; elkészíti a vagyonleltárt; gondoskodik a vagyontárgyak őrzéséről.

A munkakör betöltéséhez szükséges iskolai végzettség: minimum közgazdasági érettségi vagy szimpla érettségi, plusz pénzügyi végzettség (számviteli ügyintéző, könyvelő), ideális esetben felsőfokú végzettségű közgazdász.

III. 3. Interjúrészetek önkormányzati vezetőkkel, tisztségviselőkkel, szakértőkkel

Képzés, továbbtanulás, tanulmányi szerződés

„Tanulmányi szerződésekkel biztosítjuk a továbbképzést az intézményen belül. Ugye, most módosult megint a KTV. (megjegyzés-köztisztviselői törvény), úgyhogy **most már csak igazából, aki tanulmányi szerződéssel rendelkezik, illetve a feladatköréhez megfelelő végzettséggel rendelkezik, csak azt lehet besorolni egyes besorolásba.** Emiatt próbáljuk úgy is, úgy irányítani, hogy ha jönnek a kolleganők, hogy ide, vagy oda, és, ha nem a munkaköréhez kapcsolódó, akkor próbáljuk lebeszélni, vagy... ahhoz a feltételhez kötjük, hogy kötünk tanulmányit, de akkor ne ebbe, hanem az államigazgatásiba, mert az államigazgatási az, ami a leginkább hozzánk... de vannak pénzügyi területek is, ami a Gazdasági Főiskolán, tehát ez mindenhol meghatározó, hogy melyik főiskolán, hova...” (XXIII. Kerületi Önkormányzat-Soroksár)

„A Polgármesteri Hivatal jelenleg nem olyan létszámmal rendelkezik, hogy zökkenőmentesen tudná ellátni a munkáját. Ennek a megoldása egyrésztől valóban az, hogy olyan embereink vannak, akik érdemben át tudják venni a másik feladatát, természetesen a rokon területeken. ... a terveim között van, hogy a szociális ügyintéző szakmailag tudná helyettesíteni a gyámügyi ügyintézőt és megfordítva. Ehhez **minél magasabb iskolai végzettségű kollegákra van szükség, tehát én maximális mértékben támogatom, ha valaki a munkakörében tovább akar tanulni** – például az egyik szociális ügyintézőnk most fogja megszerezni a felsőfokú képesítését. Tehát voltak olyan szakbarbár jellegű munkakörök, hogy csak a sajátjához értett, és most megpróbáljuk több munkakörre is. Nagyrésztük már ma is tudja helyettesíteni a másikat is. **Tettünk már olyat, hogy egy embert felvettünk adminisztrátornak, de valójában szociális ügyintézőnek akartuk, de nem volt meg a szociális tanfolyama, hanem csak az érettségije. Kitanulta a szociális szakmát, elvégzett egy ilyen tanfolyamot és utána átkerülhetett hivatalosan is a szociális munkakörbe.** Azonban úgy néz ki, hogy ma már annyi ember vár munkára, hogy nem kellene ilyen belső stratégiák.” (Maglódi Önkormányzat)

„a belső képzések általában inkább informatikai, vagy most ez a **Közigazgatási Eljárási Törvénynek a hatályba lépése, ez olyan szoros határidő volt, a törvény hatályba lépése és**

az alkalmazás időpontja között, hogy itt bizony kellett belső képzés is ahhoz, hogy egyik napról a másikra, már a KET szerint tudjanak az ügyintézők működni és a munkájukat végezni. ...”(XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)

„A képzés és továbbképzés, ez azt mondhatom, hogy jól működik. Folyamatosan... természetesen most már minden képzés: fizetős. A Közigazgatási Hivatalnak van képzési terve... ott vannak olyan képzések, továbbképzések és alapképzések is, ahol mondjuk a 70%-át támogatja az állam és 30%-át az önkormányzatnak kell állni. Ezeket muszáj részt venni, mert a jogszabályok folyamatosan módosulnak és változnak, nem évről évre, de hónapról hónapra. Tehát ahhoz, hogy az én kollégám jól ellássa a feladatát, mondjuk az adóban (megjegyzés: Adóügyi Csoport), vagy az Okmányirodában, muszáj hogy elküldjem, muszáj, hogy kimaradjon egy nap a munkából, muszáj, hogy kifizessem, mert ismernie kell a jogszabályt, ami máttól életbe lépett például. Tehát ezt abszolút folyamatosan. A felsőfokú, akkreditált képzéseket is, ahogy mondtam, támogatja a jegyző, mondjuk most már azért megnézzük... tehát a legtöbb ifjú ember jogász szeretne lenni. (XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

Pályakezdők, fiatalítás

„Tehát az igazán fiatal vagy megmarad, és akkor tíz évig itt van, vagy akármeddig, vagy 1 év alatt elpályázik. Sokan azt mondják, hogy a 6 hónap próbaidő nálunk nem elég, én meg azt mondom, elég. De előfordult már idősebben is, tehát nem csak a fiatal ilyen, az idősebb is. Aki nem ezt gondolta, sok itt a munka, nagy a fejelem... volt már ilyen is. Általában az átlagéletkor mondjuk 40. És akkor ebben benne van a... vannak olyanok, akik nyugdíjasok és akkor tovább dolgoztak, mert ugye most 70 éves korig lehet, jegyző engedélyével. Nagyon sokan elmennek karkedvezményes nyugdíjjal... És stabil a vezetés. Ez nagyon fontos. A jegyző 15 éve, mióta jegyzők vannak, azóta jegyző. A volt polgármester 8 évig volt, a mostani polgármester is már 8 éve van és most újból indul. Fontos, hogy folyamatos. Tudunk olyan önkormányzatról, ahol évente más a jegyző... az rohadt dolog, meg más az alpolgármester...lemond, kimond, felmond.” (XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

„Az életkoreloszlásra jellemző, hogy 30-40-es korosztály. Igazából a hivatal személyi állományára ez a jellemző. Tehát pályakezdő, az nagyon minimális van...10%, aki előadóban, tehát olyan 5-10 év közötti munkaviszonnyal rendelkezik az olyan 25%, és a többi

igazából... nyugdíjasunk van olyan 9-10 fő... de igazából az a jellemző, a középkorú, 30-40 éves korosztály. Az, hogy **nincs idő betanítani. Tehát fiatalítani szeretnénk, én is arra törekszem mindig, de a vezetők sírnak, hogy gyakorlattal rendelkezőt kérnek.** Tehát én frissíteném, fiatalítanám az állományt, mert tudom, hogy bennük van a jövő. Csak akkor mindig előjön, hogy szülni fog, továbbtanulni akar, karrierje van természetesen, és akkor... **bekerül hozzánk pályakezdő, de annak nagyon talpraesettnek és meggyőzőnek kell lenni.** (XXIII. Kerületi Önkormányzat-Soroksár)

„**Igyekszünk fiatalabbakkal betölteni ezeket az álláshelyeket, de a fiatalabbak nem túlzottan kitartóak.** Tehát nekik nem túlzottan perspektíva most már...akitől legalábbis tudás szinten elvárunk sokkal magasabbat, mint amennyire meg tudjuk fizetni. **Tehát aki már olyan tudásszinttel, annyi nyelvvizsgával, és...számítástechnikai és nem is tudom mivel rendelkezik, annak nem megfelelő ez a maximálisan 100-150 ezer forintos kezdő bér.** Tehát ez nagyon nehezítő dolog. Hogy itt csak akkor lesz versenyképes a dolog, és csak akkor lesz olyan tudásszintű társaság, hogy ha ezt meg is tudjuk fizetni.” (XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)

Bérek

„*Milyen szerepe van a bér nagyságának a munkaerő beszerzésében?*

Nagyon nagy szerepe van, nagyon nagy. Szóval **a köztisztviselői bérezés az messze elmarad a gazdasági szférától. Persze a képességek is időnként elmaradnak.** Azért nagyon sok embert hallgatunk meg és úgy látjuk, hogy olyan nagyon általános tudásokkal rendelkeznek...és igazándiból nem is igazán van elképzelésük arról a vállalt munkakörrel, amit...persze nyilván látják ügyfélként, hogy mi az, ami velük foglalkozva tenni kell egy ügyintézőnek, de hát ez azért messze más dolog, mint amikor ott kell szemben ülni vele, és neki kell azt a tudásanyagot képviselni és az ügyeket intézni úgy-ahogy. Hát a bérigény az főleg a felsőfokú végzettségűeknél...itt nálunk a törvény a lehetőségekből... **az illetményhez egy 10%-os illetmény-kiegészítő kapcsolódik.** Na most a felsőfokú végzettségűek esetében ez **30%-ig** mehetne fel. De a pénzügyi helyzetünk az nem engedi meg, egyelőre, **hogy 30%-ot...vannak olyan önkormányzatok, akik ezt tudják adni...mi egyelőre...** (XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)

„**A hivatalon belül van a legnagyobb bérfeszültség, mert most képzelje el, hogy egy 30 éve itt dolgozó, középfokú végzettségű közalkalmazott ugyanba a státuszba ugyanannyit keres, mint egy pályakezdő felsőfokú végzettséggel.** Ez egyrészt elkeserítő, meg valahol

motiválja is a középfokú végzettségűeket, hogy már csak a magasabb besorolás kedvéért tanuljon tovább és ez jó a hivatalnak is, hiszen tudásban fejlődik. (Ecsér Polgármesteri Hivatal)

„Aki közigazgatásba jön, az tisztában van vele, hogy hova jön, általában tudják a szorzókat is. Ott, hogy középfokú, illetve felsőfokú végzettségű, ott elég nagy a bérfeszültség, de tudomásul veszik a kollégák, mert tudják, hogy a bértábla alapján, tehát nem mi tehetünk róla, hanem egy törvény... a törvényt hibáztatják, de tisztában vannak vele, hogy nem tudják megváltoztatni, pont ezért van, hogy akkor törekszik arra, hogy ha ambíciója van, akkor elvégezze az iskolát. Tehát így, így... nem tudok bérfeszültségről, tehát nálunk ez már nem jellemző. Tehát tudomásul vették, hogy ez ezért van... vagy bevállalja, és akkor tanul és akkor nagyobb bérezés is lesz, vagy akkor azt mondja, hogy nem, én inkább mégsem, de akkor elfogadom, hogy középfokú végzettségű vagyok, és akkor inkább megbízási szerződéseket, különmunkákat vállalnak. Ők azok, az a réteg, aki mindenben hajlandó partner lenni, csak még egy kis bérezést kapjon hozzá.” (XXIII. Kerületi Önkormányzat-Soroksár)

„Hát ahogy a törvény mondja, ha valaki jól dolgozik, akkor a jegyző 30%-al eltérhet. Ha van rá pénz. Na most vagyunk egy olyan helyzetben, hogy szerettünk volna bért fejleszteni, mert már rég volt, és egyelőre annyira kevés bérmegtakarításunk van, hogy nem volt az idén pénzünk, hogy ... Tehát abszolút törvény szabályozza, ahogy a polgármester, ahogy a képviselők pénzét. Ugyanúgy a köztisztviselők pénzét is.” (XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

„Nem annyira vonzó a közigazgatás. Nem sikerült ezt a területet életpályává változtatni, mert a jelenlegi bértáblázat még mindig nem a versenyszférával azonos béreket tartalmaz. Egy kezdő diplomás keres 110-120 ezer Ft-ot, ez egy fiatal számára nem igazán vonzó. Az jelent némi pozitívumot, ha van valakinek nyelvvizsgálója, akkor megkapja illetménykiegészítésként a nyelvpótlékot, akkor 140-150 bruttót tud kapni. Nem vagyunk vonzóak. A másik, hogy annyira kicsik egy-egy fizetési fokozat változásánál is a szorzószám változások, hogy olyan 7-8 ezer Ft-ot változik egy fizetés 3 évente. Nem egy perspektíva. (Soproni Polgármesteri Hivatal)

Átképzés

„a munkanélküli átképző tanfolyamok, ezek megtévesztik a benne részt vevőket. Nagyon sok olyan jelentkező jön, aki ilyen munkaerő-piaci képzésben vett részt, munkanélküliként, és hát ilyen hangzatos végzettségeket, képzettségeket adó tanfolyamokon vesznek részt, például irodavezetői, meg ...nem is tudom most mit mondjak hirtelen... Múltkor volt egy...teljesen megdöbbsentem rajta, hogy hogy a csodában...ja, jogi asszisztensképző, meg ilyesmi. . És ráadásul beléjük plántálnak egy olyan téves képzetet, hogy irodavezetőként tudnak ők tovább működni bárhol is. Vagy ez a végzettség ez feljogosítja őket arra, hogy irodavezetőként alkalmazza bárki őket. Ezt gőzöm nincs, hogy melyik az a szervezet, amelyik ezt komolyan veszi. Mert ugyanaz a középfokú végzettség, és ráadásul semmiféle olyan...úgy egyszer már kértem tőlük, hogy hozzák már be a tematikát, hogy mit tanultak. **Hát valami lehetetlen dolog, a számítógépet alapszinten tudják kezelni, a nyelvet alapszinten sem tudják, csak éppen valamiféle vizsgáztatás van. És hát olyan ismereteket szereznek, ami itt nálunk körülbelül az iktatóban, vagy a nem is tudom, a legkezdetlegesebb szinten lévő kollégától várunk el.**

(XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)

Létszámcsökkentés

„**A mi önkormányzatunk az nem egy nagy létszámú önkormányzat, egyelőre nem kellett létszámot csökkenteni, fix létszámmal dolgozunk,** másrészt viszont ez egy friss dolog, ez a leépítés, nem annyira rajtunk múlik, ugye... de eddig nem volt jellemző. Szóval soha nem fejlesztettük olyan mértékben a létszámot... amiből később lehetett volna leépíteni, szóval csak a feladatnak megfelelően, a minimális szinten. 23 kerületből a lakosságárányhoz képest a mi önkormányzatunk elég alacsony létszámmal működik. **Néhány területen inkább még szükség lenne emberre.** (XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)

„Az új ciklusban pedig az a tervünk, pontosan azért, mert állandóan harc van a létszám és a feladat miatt... Tehát a képviselőtestület, teljesen mindegy, hogy milyen kormány van, ugye kormányprogramot akarnak végrehajtani. **Szinte minden kormányban megfogalmazódott a létszámleépítés, tehát azt gondoljuk, hogy azzal spórolunk, ha országosan létszámot építünk le. Én azt gondolom, hogy ez nem igaz,** de én nem ennek a tudója vagyok, nem vagyok én tudományos szakember ezen a téren, de **azt gondolom, valóban nem megoldás, ha elküldjük a nyugdíjasokat és felveszünk huszonéveseket, és mire a huszonéves beletanul, nem biztos, hogy nyertem. Ez egy kicsit ilyen téves...** ideológiák vannak. Természetesen, mint minden szervezetben, van, aki nem tölti ki a napi 8 óráját, de van ilyen

fodrász is, van ilyen orvos is, van ilyen tanár is, van ilyen fagyaltárus is. Nem különb ez a szervezet.” (XX. Kerületi Önkormányzat-Pesterzsébet)

„Tehát leépítés az semmiféleképpen. Többször nekiugrottunk, nagy nagy feladattal, hogy hogyan lehetne kiváltani, és mégiscsak időszerű volt, hogy fel kell venni valakit, mert nem megy. Létszámbővítés a jövőben biztos, hogy nem lesz. Leépítés... hát kételyeink vannak, szeretnénk, ha nem lenne, de lehet rá számítani.

(XXI. Kerületi Önkormányzat)

El nem tudom képzelni azt, hogy egy nagyobb méretű település esetében, nem létezik, hogy ne lenne a szervezetben tartalék. Mert ott már akkora a szervezet. Tehát akármennyire panaszkodik a személyzetis, vagy a jegyző, vagy akárki arról, hogy hát neki nincs embere, inkább több ember kéne, valószínű, hogy ott egy okos szervezéssel, egy még jobb szervezéssel, korszerűbb és ötletesebb megoldásokkal sokat lehetne javítani. (Dr. Vass László, egyetemi docens, az Első Magyar Lobbiszövetség elnöke)

Új kihívások, változó körülmények, fontosabbá váló területek

„Ami talán fontosabbá vált, az az adóügyi rész. Meg persze a képesség, hogy a nagyon gyorsan változó jogszabályokat követni, beépíteni és használni tudja az illető.” (XXIII. Kerületi Önkormányzat-Soroksár)

„Az okmány ügyintézőknél egyre fontosabb lesz a nyelvtudás véleményem szerint. Eléggé fajsúlyos lesz. De miután már az iskolákból úgy kerülnek ki a fiatalok, hogy valamilyen szintű nyelvtudással rendelkeznek, így most már egyre jobb lesz a helyzet.” (XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)

„Egyre inkább specializálódnak itt is a dolgok, például ami korábban nem volt, és most nagyon erősen jelentkezik, az a közbeszerzési...jogszabályoknak az ismerete és a közbeszerzések lebonyolításával kapcsolatos...ügyintézés. Tehát ez egy újabb terület volt, amit be kellett építeni. A jogászaink is specializálódnak azért.”(XXI. Kerületi Önkormányzat-Csepel)

„Építéshatósági ügyintéző esetében az már régóta fennálló igény, hogy a jogértelmezése javuljon. Itt igazából posztgraduális képzés kellene, a jogi jellegű ismereteket az ő

területünkön nagyon erősíteni kellene, akár azt mondom, hogy kötelező jelleggel. Most nem azt mondom, hogy feltétlenül másoddiploma, mert szerveztek ilyen, egy volt kolleganó el is indult, de az alkotmányjognál bedobta a törülközőt rögtön az elején, mondta, hogy ez nem az ő világa, hogy bemagoljon dolgokat.” (Üllői Önkormányzat)

A kiszervezésekről

„**Én minden megoldást pártolok, ami mögött van egy racionális számolás.** Például nekem a hivatalon belül tartani ezt a feladatot: ennyibe kerül. Ennyi embert köt le, ezeknek ennyi a fizetése, stb. és, hogyha van a környezetben egy civil szervezet, vagy egy magáncég, vagy akárki, aki ilyen jellegű dolgokat csinál; ő ezt a feladatot megkapja, ennek a pénznek, ami nekem ez belül kerül, odaadom neki a háromnegyedét, és abból csinálja meg, és én, itt, ezt a kapacitást nem használom, és nem költök rá. Ilyen megfontolás alapján, ilyen abszolút üzletise megfontolás alapján én nagyon támogatnám ezeket a megoldásokat. **Csak a jelenlegi helyzetben 2 nagy gond van: egyrészt ilyeneket nem számolnak, tehát általában nem tudják kiszámolni, hogy mi mibe kerül. Ugye idejön az Európai Unió ezzel a projekt-logikával, ők mindig projektben gondolkodnak, vagyis mindent így gondolnak el. Vagyis: hány ember csinálja, mik a célok, mit költünk rá. Na most ez teljesen hiányzik. A mi embereink a magyar közigazgatásban, az önkormányzatoknál is, nagyon kevesen értenek ehhez. Nincs ilyen szemléletük, nem ismerik ezeket a gazdasági kategóriákat, se a menedzsment, se a számvitel, semmilyen oldalról. Ez nem találkozik náluk ez a tudás, ennek következtében, amikor kiszervezik, akkor megfogalmazznak valami vágyálmot, meg érzik azt, hogy önekik a terheik kisebbek lesznek, kevesebbet kell dolgozni, de azt már kimutatni tételesen, számszerint, hogy itt most mi mibe került, és most nyertünk-e rajta, vagy sem, az már nem az elsődleges szempont. Ha nem szakszerűen számolják ki, akkor azt is ki lehet gyönyörűen mutatni, hogy hú, ez nekünk mennyire megéri.”**

„**Ráadásul a történetek nagy részében a dolog nem arról szól, hogy kevesebbe kerüljön, legfeljebb ne kerüljön többbe, de esetleg, még ha picit többbe kerül, azt is lenyelik, mondván, hogy jól van, akkor mi mégis jobban érezzük magunkat, meg valami haver megkapta a feladatot.** Namost ott van a baj, ha ilyen karitatív, vagy kliensépítő módon, egyszerűen a pénznek a kinyomásáról van szó, azért találják ki ezt az ötlete, hogy szervezzük ki, mert akinek kiszervezzük, az majd ennek a pénznek a tizedéből meg fogja tudni csinálni. **Itt bent is meg lehetett volna csinálni az energia tizedéből, csak nem szervezték meg rendesen, vagy ráültettek olyan költségeket, amik nem oda tartoztak. Tehát a tisztánlátás hiánya, a menedzsment szemlélet hiánya, a gazdálkodási felelősség hiánya az azt eredményezi, hogy a kiszervezési megoldások között az esetek többségében nem az a konkrét üzleti akció zajlik, hanem rárakódnak más szempontok.”**

„Én azt messzemenően tolerálom, ha többbe kerül, de többet is mozdít meg, tehát egyfajta társadalmi beruházásnak tekinthető, vagyis a településen mondjuk ezzel növelni tudom a – mondjuk így – jólétet, közjót.”

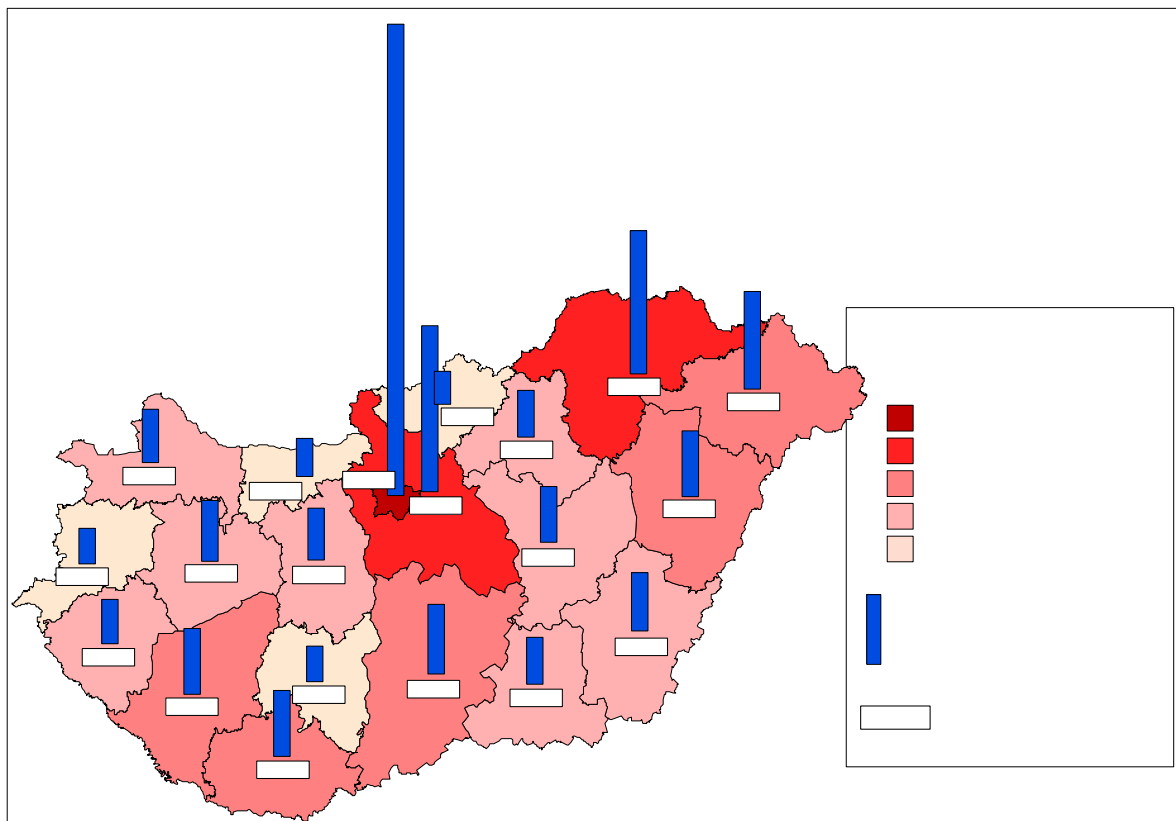
„ minden ilyen menedzsment-eszköz, mint például outsourcing, a P-P-P, akármicsodák, ezek mind egy konkrét feladatra szóló megoldások, amiket nagyon komoly gazdaságossági számolással kellene megítélni. **Tehát az, hogy most ez a divat, hogy outsourcing, az nagyon rossz, hogy ez a divat. Ennek nem divatnak kéne lenni. Ennek egy nagyon egyszerű, üzleties dolognak kéne lennie.**” (Dr. Vass László, egyetemi docens)

IV. Az ágazat megyei/regionális eloszlásnak jellemzői 2005-ben

IV.1. Az ágazat megyei eloszlásának jellemzői

Az ágazatban foglalkoztatottak megyék közti eloszlását vizsgálva azt láthatjuk, hogy a közigazgatási foglalkoztatásban Budapest messze kiemelkedik a mezőnyből, de Pest megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye is a legnagyobb megyei foglalkoztatók között van. Ez a 3 megye egyenként 30 ezer főnél többet is foglalkoztat ebben az ágazatban. Ami az 1000 lakosra eső ágazati foglalkoztatottak számát illeti, Budapesten ez szintén kiugróan magas, 64,7 fő, a második Borsod-Abaúj-Zemplén megye 46,2 fővel, majd Somogy megye következik csaknem 46 fővel, majd Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 39 fővel.

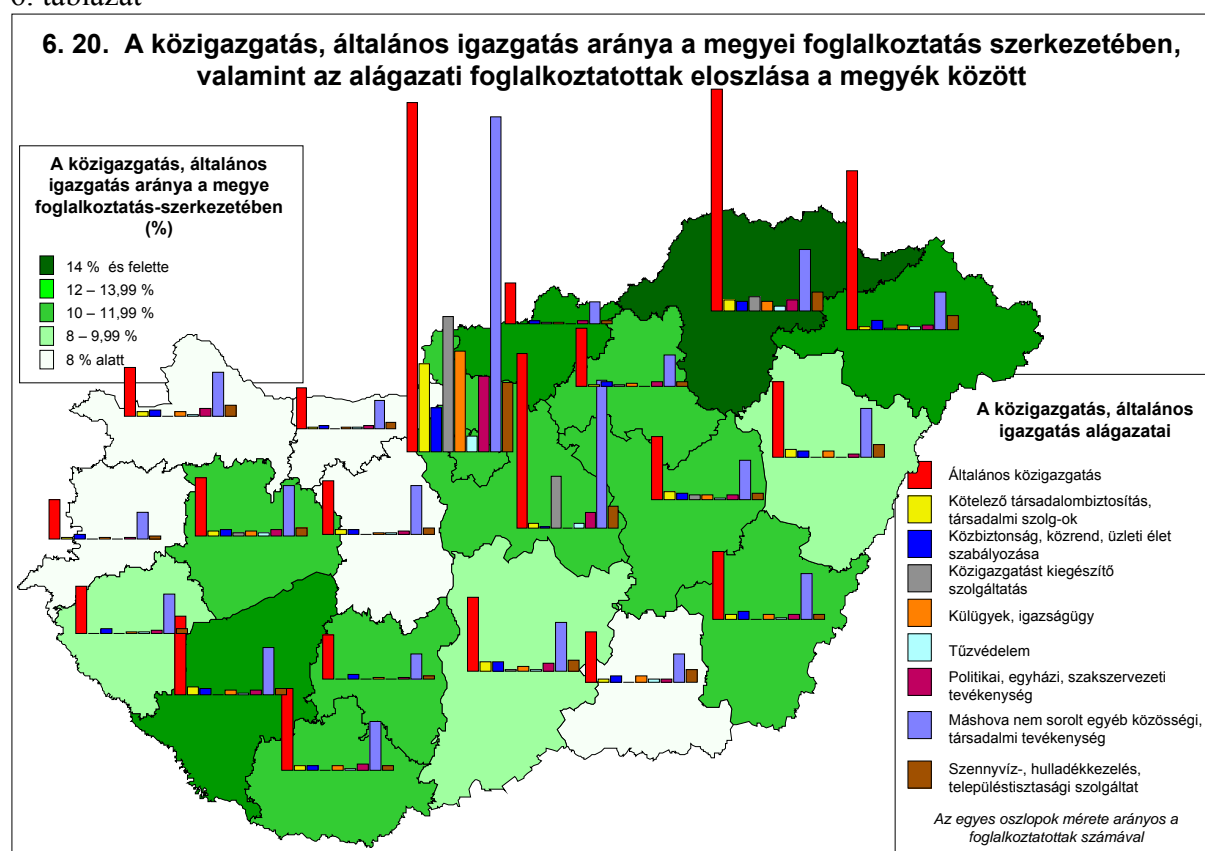
5. táblázat

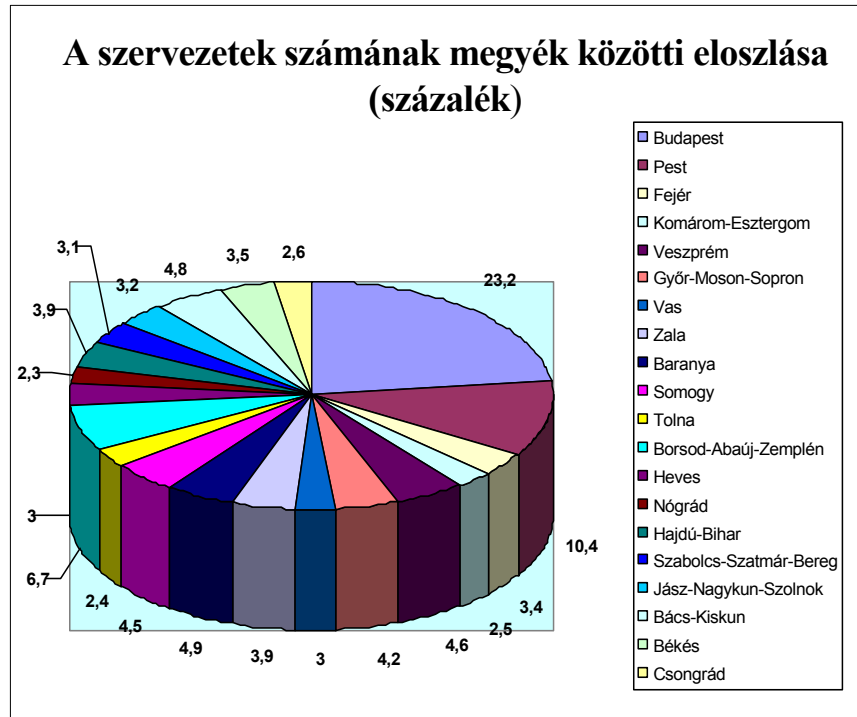
Ha az egyes alágazatok foglalkoztatottjainak megyék közötti eloszlását nézzük (6. táblázat), akkor azt láthatjuk, hogy az általános közigazgatás minden megyében kimagaslóan a legjelentősebb alágazati tevékenység a foglalkoztatottak megoszlását tekintve is. Különösen 4 megyében kiemelkedő a szakágazat foglalkoztatotti létszáma: Budapesten, Pest megyében, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Ezen kívül Budapesten és Pest megyében a máshova nem sorolt egyéb közösségi, társadalmi tevékenység (azaz a különféle civil szervezetek) létszáma is jelentős. Ezenkívül Budapesten több alágazat is viszonylag jelentős száma embert foglalkoztat, így a közigazgatást kiegészítő szolgáltatás; a külügy, igazságügy; és a kötelező társadalombiztosítás. Az ágazat súlya a az adott megyék foglalkoztatási szerkezetében eltérő képet mutat. A közigazgatás és kapcsolt tevékenységei elsősorban Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a legjelentősebbek országos viszonylatban, ebből a szempontból vizsgálva. Míg az Észak-Dunántúl megyéiben meglehetősen alacsony a megyei foglalkozásszerkezetben játszott szerepük.

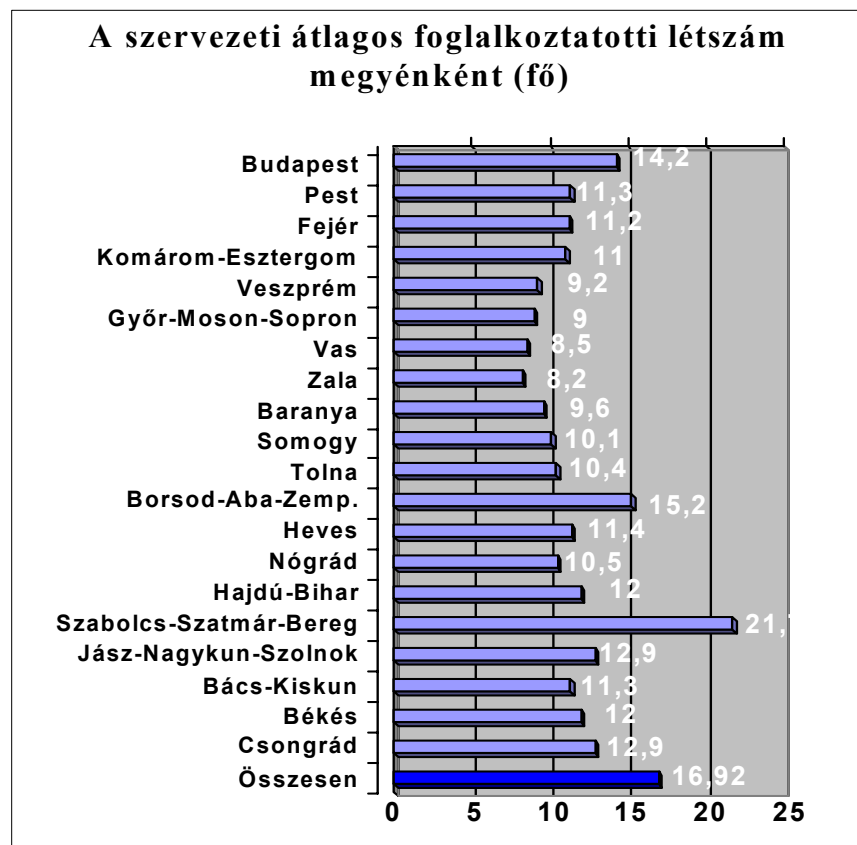
Az is megfigyelhető, hogy különösen azon megyékben széles spektrumú az alágazati tevékenységszerkezet, amely hagyományosan sok embert foglalkoztat a közigazgatásban.

6. táblázat

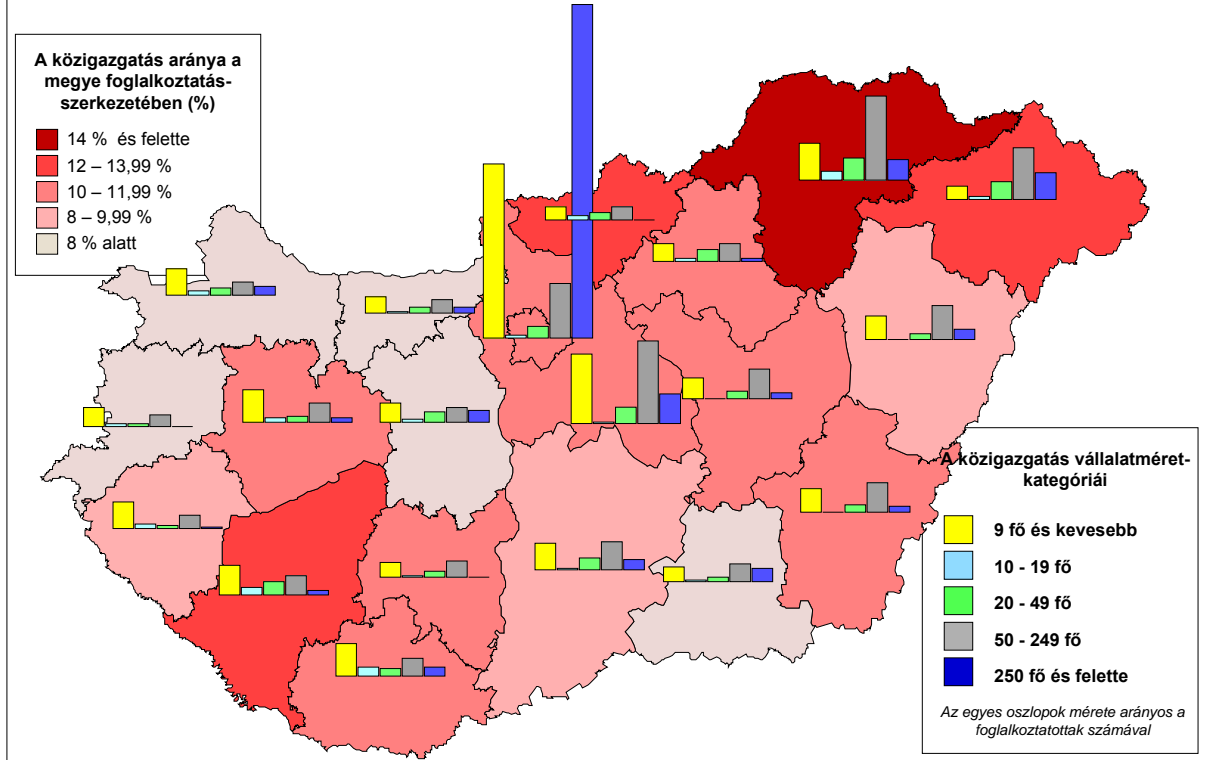
A telephelyek számának megyék szerinti eloszlásából (3. ábra) látható, hogy az ágazatban működő összes szervezet csaknem negyede Budapesten található; Pest megyével együtt pedig a telephelyek harmada ebben a 2 megyében van. A legkevesebb szervezet arányosan Nógrád megyében (2,3%), Tolna megyében (2,4%), Komárom-Esztergom megyében (2,5%), és Csongrád megyében (2,6%) van. Ezekben a megyékben a szervezetek száma együttesen nem éri el az országos szervezetszám 10%-át.

A 4. ábrán látható, hogy melyek azok a megyék, ahol arányaiban több a nagyfoglalkoztató, sok munkással dolgozó vállalat. **Ez alapján kiugrik Szabolcs-Szatmár-Bereg megye**, ahol viszonylag nagy számú ágazati foglalkoztatottra viszonylag kevés vállalat jut, ezért a telephelyi átlagos létszám a megye területén **21,7 fő**. A második ettől lemaradva **Borsod-Abaúj-Zemplén megye** 15,2 fővel, Budapest csak ezután következik 14,2 fővel. Ellenben kifejezetten alacsony az átlagos telephelyi foglalkoztatotti létszám Vas megyében és Zala megyében, 8,5 illetve 8,2 fő. Országosan az egy szervezetre jutó átlagos foglalkoztatotti létszám 16,92 fő a közigazgatásban és kapcsolódó szakágazataiban.

7. 20. A közigazgatás aránya a megyei foglalkoztatás szerkezetében, valamint az ágazat foglalkoztatottjainak eloszlása a megyék között vállalatméret-kategóriák szerint

IV.2. Az ágazat regionális eloszlásának jellemzői

A Közép-Magyarországi régió (azaz Budapest és Pest megye) területén található az összes ágazati foglalkoztatott 37%-a, ami igen nagy szám. Csupán a 2 legnagyobb foglalkoztató, a Közép-Magyarországi és az Észak-Magyarországi régió adja az összes ágazati foglalkoztatott több, mint felét. A közigazgatási foglalkoztatottak legkisebb arányban, a Nyugat-Dunántúli régióban dolgoznak (az országos létszám 7,9 %-a).

Ha ismét csak a legfontosabb alágazatot, az általános közigazgatást nézzük, akkor az látható, hogy az országos alágazati létszám 28,3%-át a Közép-Magyarországi régió, 8,5%-át a Közép-Dunántúl, 7,5%-át Nyugat-Dunántúl, 11,3%-át a Dél-Dunántúl, 17,5%-át Észak Magyarország, 16,3%-át Észak-Alföld, 10,5%-át a Dél-Alföldi régió foglalkoztatja.

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A gép- és járműgyártás telephelyeinek száma összevont alágazatonként megyénként																					
	Közép-Magyarország		Közép-Dunántúl			Nyugat-dunántúl			Dél-Dunántúl			Észak-Magyarország			Észak-Alföld			Dél-Alföld			Összesen:
	Budapest	Pest	Fejér	Komárom-Esztergom	Veszprém	Győr-Moson-Sopron	Vas	Zala	Baranya	Somogy	Tolna	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves	Nógrád	Hajdú-Bihar	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Jász-Nagykun-Szolnok	Bács-Kiskun	Békés	Csongrád	
Általános közigazgatás	107	212	129	98	299	228	283	346	391	325	139	465	146	169	97	275	94	141	91	79	4 114
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolg-ok ig.	17	10	5	3	7	5	6	3	11	11	3	9	4	3	8	5	8	11	9	6	144
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	22	9	11	5	8	15	6	19	12	9	14	5	11	6	6	10	8	6	9	16	207
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	43	25	12	8	10	8	12	6	7	3	9	19	5	12	4	8	14	12	5	2	224
Kültügyek, igazságügy	14		2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	54
Tűzvédelem	1	8	3	3	5	5	4	4	5	5	2	8	2	1	2	5	4	5	6	5	83
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	1 350	299	102	108	170	217	79	91	141	168	88	363	115	98	133	177	113	201	105	100	4 218
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	5 916	2 613	766	562	978	870	560	797	967	925	519	1258	648	440	969	474	749	967	909	601	22 488
Szennyvíz-, hulladékkezelés	235	270	83	53	62	51	46	35	74	51	35	91	57	32	89	87	60	98	38	61	1 608
Összesen	7 705	3 446	1113	842	1541	1402	998	1303	1611	1499	811	2220	990	763	1311	1043	1052	1443	1174	873	33 140

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A gép- és járműgyártás telephelyeinek megoszlása összevont alágazatonként megyénként																							
	Budapest	Pest	Fejér	Komárom- Esztergom	Veszprém	Győr- Moson- Sopron	Vas	Zala	Baranya	Somogy	Tolna	Borsod- Abaúj- Zemplén	Heves	Nógrád	Hajdú-Bihar	Szabolcs- Szatmár- Bereg Jász- Nagykun- Szolnok	Bács-Kiskun	Békés	Csongrád	Összesen:			
Általános közigazgatás	2,6	5,2	3,1	2,4	7,3	5,5	6,9	8,4	9,5	7,9	3,4	11,3	3,5	4,1	2,4	6,7	2,3	3,4	2,2	1,9	100	4 114	
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolg-ok ig.	11,8	6,9	3,5	2,1	4,9	3,5	4,2	2,1	7,6	7,6	2,1	6,3	2,8	2,1	5,6	3,5	5,6	7,6	6,3	4,2	100	144	
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	10,6	4,3	5,3	2,4	3,9	7,2	2,9	9,2	5,8	4,3	6,8	2,4	5,3	2,9	2,9	4,8	3,9	2,9	4,3	7,7	100	207	
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	19,2	11,2	5,4	3,6	4,5	3,6	5,4	2,7	3,1	1,3	4,0	8,5	2,2	5,4	1,8	3,6	6,3	5,4	2,2	0,9	100	224	
Külfüggő, igazságügy	25,9		3,7	3,7	3,7	5,6	3,7	3,7	5,6	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	5,6	3,7	3,7	3,7	3,7	5,6	100	54	
Tűzvédelem	1,2	9,6	3,6	3,6	6,0	6,0	4,8	4,8	6,0	6,0	2,4	9,6	2,4	1,2	2,4	6,0	4,8	6,0	7,2	6,0	100	83	
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	32,0	7,1	2,4	2,6	4,0	5,1	1,9	2,2	3,3	4,0	2,1	8,6	2,7	2,3	3,2	4,2	2,7	4,8	2,5	2,4	100	4 218	
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	26,3	11,6	3,4	2,5	4,3	3,9	2,5	3,5	4,3	4,1	2,3	5,6	2,9	2,0	4,3	2,1	3,3	4,3	4,0	2,7	100	22 488	
Szennyvíz-, hulladékkezelés	14,6	16,8	5,2	3,3	3,9	3,2	2,9	2,2	4,6	3,2	2,2	5,7	3,5	2,0	5,5	5,4	3,7	6,1	2,4	3,8	100	1 608	
összesen	23,2	10,4	3,4	2,5	4,6	4,2	3,0	3,9	4,9	4,5	2,4	6,7	3,0	2,3	4,0	3,1	3,2	4,4	3,5	2,6	100	33 140	

Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

Közigazgatás

A gép- és járműgyártásban foglalkoztatottak száma összevont alágazatonként megyénként																					
	Közép-Magyarország		Közép-Dunántúl			Nyugat-dunántúl			Dél-Dunántúl			Észak-Magyarország			Észak-Alföld			Dél-Alföld			Összesen
	Budapest	Pest	Féjér	Komárom-Esztergom	Veszprém	Győr-Moson-Sopron	Vas	Zala	Baranya	Somogy	Tolna	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves	Nógrád	Hajdú-Bihar	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Jász-Nagykun-Szolnok	Bács-Kiskun	Békés	Csongrád	
Általános közigazgatás	31389	15803	4896	3861	5411	4460	3694	4411	7509	7234	4029	19999	5391	3789	6950	14438	5816	6725	6213	4604	166621
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolgálatok	7999	548	553	274	522	503	347	204	582	830	154	1091	328	184	776	413	786	960	590	458	18101
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	4067	281	606	443	715	655	540	602	613	645	537	1033	556	447	747	1016	754	948	886	737	16826
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	12216	4729	185	139	427	158	203	141	134	96	149	1372	295	344	168	227	539	319	125	89	22054
Külföldi igazságügy	9228		349	349	524	559	299	349	599	524	299	974	399	299	699	574	524	574	524	649	18293
Tűzvédelem	1500	566	234	274	383	343	156	227	303	293	149	616	149	75	159	383	268	333	327	433	7166
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	6949	1515	436	482	752	880	251	419	671	582	342	1131	617	365	440	580	508	807	504	395	18626
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	30117	13344	4476	2728	4589	4054	2584	3716	4569	4322	2460	5707	3022	2107	4482	3566	3633	4471	4278	2671	110897
Szennyvíz-, hulladékkezelés	6280	2083	732	649	867	1061	463	558	548	669	358	1801	525	406	1282	1477	696	1145	594	1215	23408
Összesen	109744	38867	12466	9197	14189	12672	8537	10627	15529	15194	8476	33722	11282	8015	15703	22673	13525	16282	14040	11249	401990

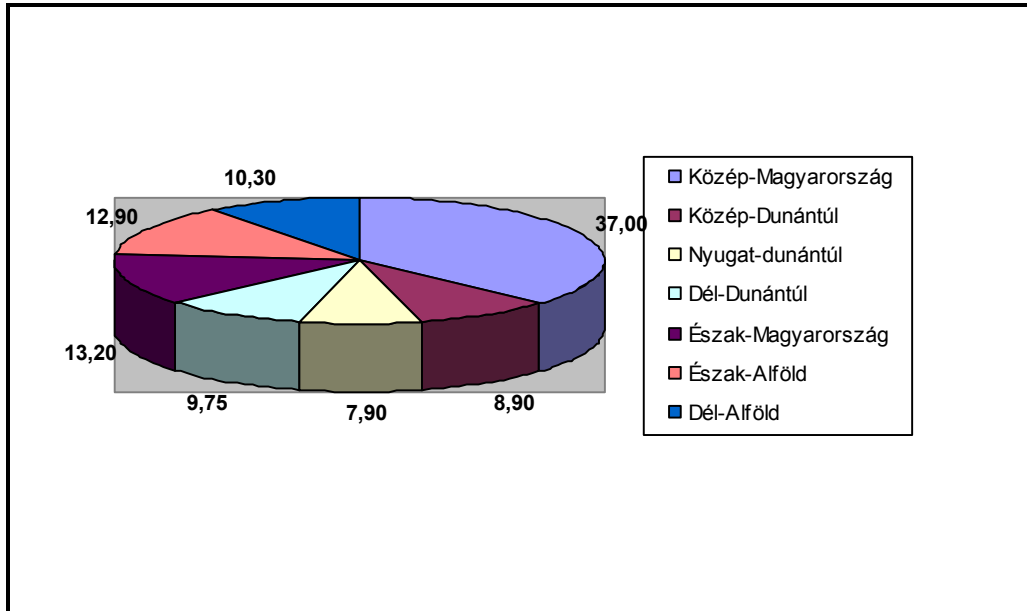
Foglalkozási-szakmaszerkezeti előrejelzés 2015-re

A szakmaszerkezeti változásokat meghatározó tényezők

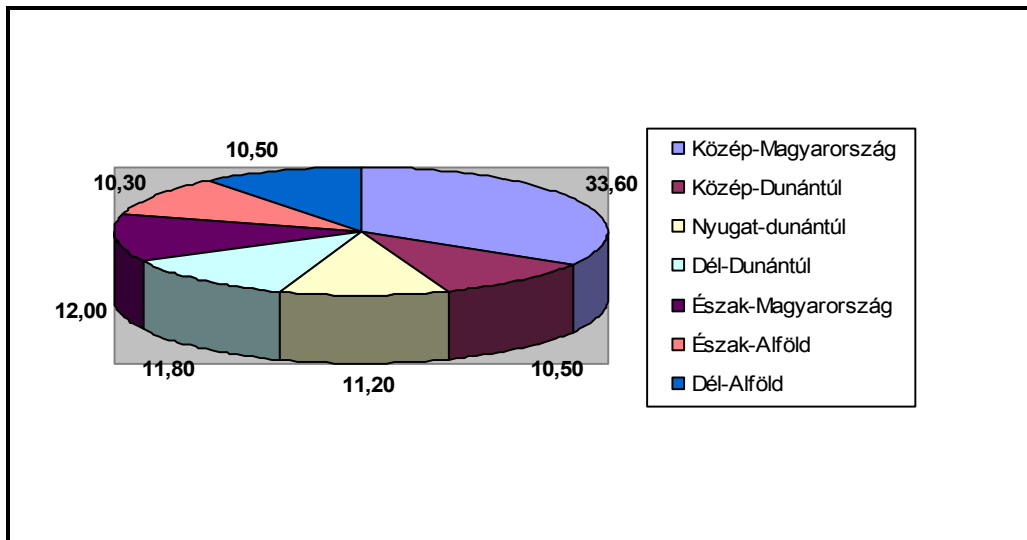
Közigazgatás

A gép- és járműgyártásban foglalkoztatottak megoszlása összevont alágazatonként megyénként																							
	Budapest	Pest	Fejér	Komárom- Esztergom	Veszprém	Győr- Moson- Sopron	Vas	Zala	Baranya	Somogy	Tolna	Borsod- Abauj- Zemplén	Heves	Nógrád	Hajdú-Bihar	Szabolcs- Szatmár- Bereg- Jász- Nagykun- Szolnok	Bács-Kiskun	Békés	Csongrád	Összesen:			
Általános közigazgatás	18,8	9,5	2,9	2,3	3,2	2,7	2,2	2,6	4,5	4,3	2,4	12,0	3,2	2,3	4,2	8,7	3,5	4,0	3,7	2,8	100	166 621	
Kötelező társadalombiztosítás, társadalmi szolg-ok ig.	44,2	3,0	3,1	1,5	2,9	2,8	1,9	1,1	3,2	4,6	0,9	6,0	1,8	1,0	4,3	2,3	4,3	5,3	3,3	2,5	100	18 101	
Közbiztonság, közrend, üzleti élet szabályozása	24,2	1,7	3,6	2,6	4,3	3,9	3,2	3,6	3,6	3,8	3,2	6,1	3,3	2,7	4,4	6,0	4,5	5,6	5,3	4,4	100	16 826	
Közigazgatást kiegészítő szolgáltatás	55,4	21,4	0,8	0,6	1,9	0,7	0,9	0,6	0,6	0,4	0,7	6,2	1,3	1,6	0,8	1,0	2,4	1,4	0,6	0,4	100	22 054	
Külfüggek, igazságügy	50,4		1,9	1,9	2,9	3,1	1,6	1,9	3,3	2,9	1,6	5,3	2,2	1,6	3,8	3,1	2,9	3,1	2,9	3,5	100	18 293	
Tűzvédelem	20,9	7,9	3,3	3,8	5,3	4,8	2,2	3,2	4,2	4,1	2,1	8,6	2,1	1,0	2,2	5,3	3,7	4,6	4,6	6,0	100	7 166	
Politikai, egyházi, szakszervezeti tevékenység	37,3	8,1	2,3	2,6	4,0	4,7	1,3	2,2	3,6	3,1	1,8	6,1	3,3	2,0	2,4	3,1	2,7	4,3	2,7	2,1	100	18 626	
egyéb közösségi, társadalmi tevékenység	27,2	12,0	4,0	2,5	4,1	3,7	2,3	3,4	4,1	3,9	2,2	5,1	2,7	1,9	4,0	3,2	3,3	4,0	3,9	2,4	100	110 897	
Szennyvíz-, hulladékkezelés	26,8	8,9	3,1	2,8	3,7	4,5	2,0	2,4	2,3	2,9	1,5	7,7	2,2	1,7	5,5	6,3	3,0	4,9	2,5	5,2	100	23 408	
Összesen	27,3	9,7	3,1	2,3	3,5	3,2	2,1	2,6	3,9	3,8	2,1	8,4	2,8	2,0	3,9	5,6	3,4	4,1	3,5	2,8	100	401 990	

A foglalkoztatottak számának régiós eloszlása (százalék)

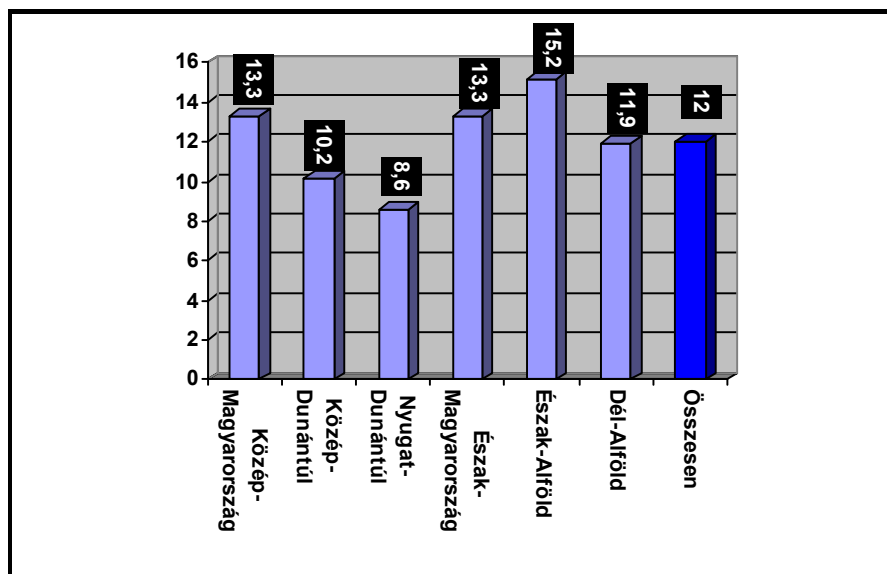
A szervezetek számának régiós eloszlása (százalékban)

Megfigyelhető, hogy akárcsak a foglalkoztatotti arányszámokat tekintve, a szervezetek számának elemzéséből is az tűnik ki regionálisan, hogy a Közép-Magyarországi régió a

legjelentősebb. Az összes ágazati szervezet 1/3-a ezen régió területén található. A mezőny a továbbiakban meglehetősen kiegyensúlyozott, a maradék 6 régió körülbelül egyenlő arányban, 10% körül részesedik az országos megoszlásból.

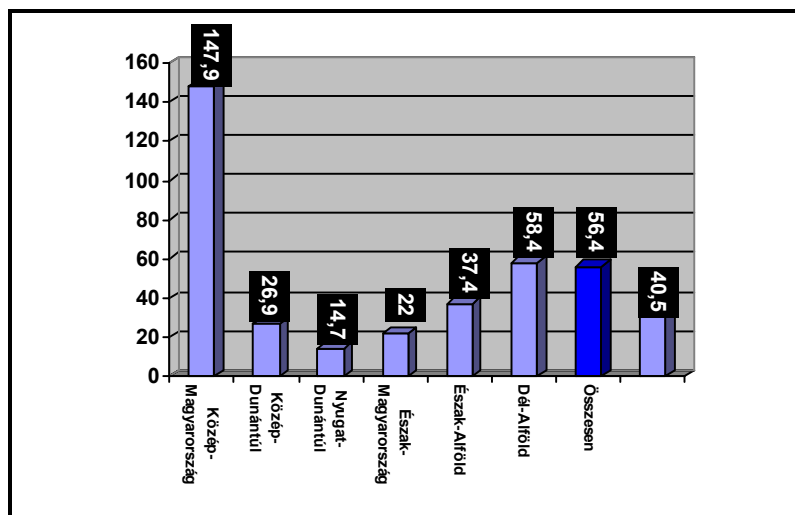
A szervezeti átlagos foglalkoztatotti létszám régióként

Az általános közigazgatás alágazatában a regionális szervezeti megoszlás valamivel egyenletesebb: Közép-Magyarországon található a szervezetek 7,7%-a, a Közép-Dunántúlon a 13%-a, Nyugat-Dunántúlon a közel 21%-a, Dél-Dunántúlon a 20,7%-a, Észak-Magyarországon a 19%-a, Észak-Alföldön a 11,3%-a, Dél-Alföldön pedig a 7,5%-a.

Az összehasonlító elemzéséből jól kitűnik, hogy mekkora különbség van ha a közigazgatást az egyéb csatolt szakágazatokkal együtt vizsgáljuk, és ha csak az általános közigazgatásra (a hagyományos értelemben vett közigazgatásra) tekintünk. Az általános közigazgatás ugyanis sokkal nagyobb létszámmal dolgozik, országos átlaga 40,5 fő, a teljes ágazati országos átlag sokkal alacsonyabb voltát (12 fő) elsősorban azok a mikro-intézmények, mikroszervezetek befolyásolják, melyek elsősorban a szakmai érdekképviselőkre, a vállalkozói, munkáltatói érdekképviselőkre, egyházi tevékenységet végző szervezetekre, illetve a szakszervezeti tevékenységeket végző szervezetekre jellemzőek. Ezek ugyanis jellemzően kevésszámú dolgozóval működnek.

A szervezeti átlagos foglalkoztatotti létszám régióként, csak az általános közigazgatás alágazatot tekintve

A legalacsonyabb regionális foglalkoztatotti létszámmal mindkét táblázatban a Nyugat-Dunántúl bír; és míg a teljes ágazati eloszlás sokkal egyenletesebb regionálisan, addig az általános közigazgatásban Közép-Magyarország igencsak meghaladja az országos átlagot, és a legalacsonyabb régió átlagos foglalkoztatotti létszámának éppen a tízszeresével dolgozik (!).